

A 1110.

N: 212.

~~A 102~~
Oma ameti ohwer.

Pahane neiu.

Tartus, 1887.

Trükitud A. A. Hermann'i kulu ja kirjadega.

Dua ameti ohwer

ja

Pahane neiu.



Tartus, 1887.

Trükitud R. A. Hermann'i kulu ja kirjadega.

Дозволено Цензурою, — Дерптъ. 11. Юля 1887 г.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivisaatukogu

33238

I.

Oma ameti ohver.

Kirjutanud M. Pödder.

„Kirjanik, kes niisuguste asjade üle tahab kirjutada, mis ta oma filmaga pole näinud ega ise tundma ei ole õppinud, on nagu kiwikirwega puuraiuja; ta näeb tühja waewa. Tema inimesed on wärdjad, ja tema kirjatööd ei saa ilmasgi rahwa sekka tungima!“ — „Kopsti!“ Minu sõber Otto pani oma klaasi nii kõwasti laua pääle, et üks osa tema sees olewast punasest wiinast laudlina pääle pritsis — see oli nagu punkt tema sõrawa lause taga. — Mina olen loomu poolest arglik. Inimesed, kes wäga waljusti räägivad, klaasi kähku laua pääle panewad ja ühtlasi minu otsa waatawad, nagu tahaksiwad nad ütelda: „Kas Teie ehk julgete selle wastu waielda?“ teewad mind ikka segaseks. Selle pärast tegi ka sõber Otto mind segaseks. Meie istusi-

me Põhja maa trahteris teine teise wasta lauas. Kuna Otto minuga rääkis, waatas ta üksi filmi minu otsa. Sääal polnud kahtlust, niisuguste efekijate kirjanihkude liiki arwas ta ka mind. Teised sõbrad, kes meiega ühes lauas istusiwad, waatasiwad waitides minu otsa; wist ootasiwad nemand, et ma ühe tähtsa sõna oma wabanduseks ütleksin. Mina ise tundsin jeda kohust enese pääl, — aga mulle ei tulnud midagi meelde. Pikema waitolemise järele laususin ma wiimaks: „Ja, jah, eks see ikka jää tõeks, et kirjanihk oma kujukusti liikuwast inimese elust peab wõtma.“ Sõber Otto wahtis tigidasti naerdes oma wiinaklaasi põhja, teised sõbrad waatasiwad haledasti minu otsa — mul oli hirmus häbi.

Siiski ei oleks sõbra Otto sõnad minusse mitte nii mõjunud, kui minul halw südametunnistus ei oleks olnud. — Mul oli nimelt mõte ühte suurt romani linna-rahwa seltsliku elu põhjusel kirjutada. Elust wõetud — see oli minu eeskawa. — Waimus nägin ma oma pilti juba kõigis ajalehtedes ja kalendrites; minu nime kõrwal seisis klambrite wahel: „Gesti Zola.“*)

*) Emile Zola on praegu üks Prantsuse rahwa kõige kuuljamatest ja loetawamatest kirjanihkudest, kes seltsliku elu puudused ja pödurad küljed hoolimata julgusega lahtiatab.

mani süü ei olnud mul veel mitte täiesti selge; muud kui nii palju teadsin ma, et tema keskpaigas üks kahehobusevoorimees kui pääkangelane lugeja silmade ette pidi ilmuma, — kui see ei mõjunud, siis ei mõjunud midagi.

Kuna koju läksin, piinasivad mind rasked kahtlused, mis sõbra sõnadest äratatud oliwad: „Sina tahad kahehobuse voorimeest kujutada,“ ütlesin ma iseenele, „mis ja niisugusest mehest tead? Et tema juwel läikivat nahkmütši ja kuube kannab, mis haljaste nõõpidega ja kollase lindiga on ehitud, et talwel temal lai kuub üle kasuka on ja karwane kübar pääs, jalad juurte saabas- tega warjatud, mis hõlgedega ehk muu põhuga wooderdatud — seda teab ju igaüks. Aga kas ja ka oled tema kõnesid päält kuulanud, millega ta oma seisukohal, kui ta sunnitud on, pikemat puhkust tegema, enese ja oma seltsiliste aega wiidab? Kas ja oled ilmasgi temaga niisuguse koha pääl käinud, kus ta ühe „poole naela“ ja soolase jaguskaga oma keha waewalise teenistuse tarwis kinnitab ja karastab? Kas ja tead sest midagi, mis temale meelt mööda ehk wasta meelt on? Kas ja tead, misugune mõjudus waheliti tema loomu ja looma wahel on? Ühe sõnaga,

kas sul aimu on ühe kahehobusevoorimehe tund-
muste elust? Ole auus ja kohtlane iseenele wasta,
sa ei tea sest midagi; ja siisgi tahad sa ühe ro-
mani tema elust ja olust kirjutada? Koh, tänan
selle eest!" — Wiimase sõna ütlesin ise pool
waljusti enesele, kuna ma põhjatul meelepahal
oma maja ukse awasin.

Ma magasin bösi halwasti, sest et ma ühte
puhku kahehobusevoorimehe tundmuste elust und
nägin.

Kui ma teisel hommikul ohkades üles tõusin,
märkasin mina, et ma niijugusel teel mitte sihile
jõuda ei wõi; ma wõtsin selle pärast nõuiks seda
asja ise tegewalt uurima hakata. Ma pistsin
tasakuraamatu pliiatsiga põue ja astusin wälja
uulitsale.

Oli parajasti ütlemata ilus kewadene hommik,
aga see ei tähendanud mu meelest midagi; minu
filmade ees seisiwad üksnes kahehobuselised tros-
kad ja nende juhtijad. Sigema uulitsa nurga
pääle oli nendest kuue mehe seisupaik; minu süda
tuskus, kui ma neid filmasin. Siitsaadik oliwad
need inimesed minu filmist koguni lihtlabased põr-
mulised olnud, nagu teisedgi; nüüd aga oli minu
meelest, nagu näeksin ma nende nägude pääl sa-

laliktu, tigidat naeru, nagu teakšivad nad, et neil üks omandus on, mida kadedasti hoida tuleb, nimelt kahehobusevoorimeeste tundmuste elu.

Mina istusin kõige esimese trooska pääle; tema oli ilma kummita ja istmed ees ja taga punase sametiga üle tõmmatud. Voorimees lestas magades puki pääl ja hoidis esiotsa oma tundmuste elu minu eest weel walju norstkamise taga warjul.

„Olgu sina minu romani kangelane!“ hüüdis süda minu põues. Mitme katse järele läks mul forda, teda üles äratada. Mina jäin püsti trooskasse seisma, nimetasin temale, tont teab misjuguft, kohta ja wõtsin nõuüks temaga magusat juttu westa.

„Oled täna wist juba mõnegi tubli sõidu saanud?“ küsisin ma wõimalikult lahke häälega, kuna voorimees oma hobustele piitsaga nende kohust meelde tuletas.

„Oled wist juba mõnegi tubli sõidu saanud?“ kordasin weel mahedamini.

Küüd pööras ta suu minu poole. „Üsna õige,“ ütles ta, „sel sõidul on topelt taks!“

Mina olin õige jahmatanud, et minu küsimusel nii ootamata mõjudus oli olnud. „To-

pelt takš?“ küsisin ma. „Noh, mis Teie siis mõtlete?“ vastas ta niisuguse häälega, nagu oleks temale keegi konnafilmia pääle astunud.

Mina sain pahaseks, et ma nii juhmilt otse topelt takšiga ennast olin tüsjata lastnud, ja hoidsin ennast tagasi.

„Bäga elaw ja selginud õiguse-tundmus,“ kirjutasin mina oma taskuraamatusse, „mis wahest kangekaelsuseni fertib.“ Sest aga, et see tähendus mulle weel liig kassin näis olewat, kirjasin ma juurde: „Kalk ja karst sõnade poolest, ei taha sõidetawaga juttu ajada.“

Meie olime ühte linnajaoosse jõudnud, kus mul midagi otjida ei olnud; selle pärast ei jäänud muud nõuu üle kui ruttu jälle tagasi sõita. Mina kirjutasin esimese wasta juhtuwa troška pääle, ja seljamal silmapilgul, kui ma juba uuesti oma jutu otja tahtsin kawalasti üles wõtma hakata, panin ma tähele, et ma ühehobusewoorimehe troška pääle olin istunud. Mis mul aga ühehobusewoorimehega tegemist oli? Mis ma sest kasu sain, kui sõiduraha paar kopikat odawam oli? Minu süda oli iseenele pääle ütlemata täis.

Nüüd töotasin mina oma woorimeeste wali-

misega ettevaatlikum olla. Kuna rändasin ma kõiki woorimeeste seisukohtasid läbi katjudes mööda uulitsaid, kuni ma wiimaks ühe õige noore kahe- hobusewoorimehe nägin, kes nii pea kui ta märkas, et minu silmad tema pääl wiibisivad, framp- liku kiirusega puki pääle ronis.

„Wiimaks ometi,“ ütlesin ma pääle istudes iseenejale, „päris eht terane woorimees, nagu ta mulle ära kulub.“

Mõne lüheda sõnaga proowisin mina tema kõneannet — ja wõisin oma katsetega väga rahul on; mina lasksin ennaft jelle päraft, et paremini ja ekjitamata tema teatusi kuulata, linnast wälja ühte puiestikusse sõidatada.

Kuna meie mööda uulitsaid weeresime, waat- lesin ma waguft oma sõidatajat, kes enam julgel kui nägujal moodil puki pääl uhteldas ja ennaft nõnda oli pööranud, et ma temast pool palet wõisin näha; mõned mustad warjud tema näo pääl torkasivad mulle jelle juures filma, mis umbes säherdused olivad, nagu oleks ta saapa- harjaga liig lähedalt koftu puutumud.

Nii pea kui meie puiestiku warju olime jõud- nud ja mina jutu westmiseks märku olin andnud, awasivad ennaft tema kõnewärawad, ja tõesti ta-

jus mulle see tubli noor mees kõige selle eest, mis mul siitsaadik oli puudunud.

„Amet läheb wist küll õige ladusasti?“ küsisin mina.

„Noh, praegu läheb ta, nagu läheb,“ andis ta wastuseks, „aga kuni ühe nädala eest läks ta õige priskesti; terve linn oli meil ära pühkida!“

„Ära pühkida?“ küsisin mina wähe imestades.

„Nü ja,“ wastas tema, „sest et ju rahwas terve tali otja oma tubades on istunud ja kütunud, ja sest et nüüd ometi jälle soojad ilmad tulewad —“

„Alhaa — ma saan aru,“ fähwasin mina tema sõnade wahetele ja panin oma taskuraamatuse: „Rahkehobusewoorimees awaldab imestuse wäärilist himu piltlikka kõnekäänusi tarwitada; kui ärkaw fewade inimesi jumpunud tubadest ja uulitsatest wälja ahwatleb, ja nemad tema sõiduriista tarwitawad, siis tähendab ta seda sellega, et ta ütleb ennast linna ära pühkida.“

Oma südamerõõmus pakkusin ma temale ühe sigari; tema ei pannud küll mitte wasta, arwas aga, et tal tubaka mälumine suitsetamisest armsam olla; „tema ametis olla see kasulikum ja kõlblikum.“

Tälega uus tähendus: „Kahhobuse = woorimees ei põlga mitte tubaka tarwitamist, aga arwab mälumist kasulikumaks kui suitsutamist.“

„Waata,“ ütlesin mina, kui ma selle tähtsa tõeloo olin taskuraamatusse üles kirjutanud ja igaweseks ajaks kaduma-minemise eest tallele pannud, „kudas inimene peab oma filmad lahti hoidma, kui ta midagi tahab õppida; täna päewani ei ole ma ühtegi woorimeest weel näinud, kes oleks mälunud.“

„Nü jah, need —“ wastas õlanukke kehitanud minu sõidataja, „mis tarwis peaksiwad need ka mäluma? Mina rääkisin ju meie ametist.“

„Uga — kudas nõnda?“ kogelesin mina jahmatades.

Tema kummardas ennast minu poole: „Mina sõidan ju üksnes täna,“ usaldas ta mulle, „sest et minu isa haiglane on; selle pärast see tõuska ongi.“

Kõik puud ümber ringi hakkasiwad minu filmi ees heljuma.

„Mis ametimees sina siis õieti oled?“ karjusin mina nagu surma lammatuses.

Naeratades waatas ta alla minu pääle ja ütles: „Korstnapühkija.“

Taskuraamat minu käes ohkas kuuldamalt; foršnapühkija ameti elust wõetud tähendustega olin ma teda täitnud, ta tundis oma auu rikutud olevat.

„Bea finni!“ müristasin ma oma sõidatajale, „mina ei sõida kaugemale!“

Ühe hüppega olin ma trostast wäljas, ja nagu pöörane jooksin ma puiestitu kõige paksematesse pööjastesse. Minu meel oli hulluks minemas, ja et ma sel filmapilgul just ühest tiigist mööda lätsin, wõtjin ma teotatud taskuraamatu ja wiskasin wihase hooga tiigi keskele.

Alles pääle lõunat hiilisin mina pääd norutades oma koju; mul oli miisugune tundmus, nagu peaks iga mees juba minu näost ära tundma, et ma ennast foršnapühkijast olin sõidatada lastnud.

Kuna oma majasse astusin, panin ma tähele, et maja ukse kõrwal üks wõlwitud wärawtee oli, mille üle üks silt ühte „Droshka- ja Wooriajuttust“ kuulutas. Alles mõnest päewast saadik elasin mina selles majas, ja selle pärast oli see silt mulle wist weel filmade wahel kohta jäänud. Mõüd aga, kui minu silmad mõttes selle pildi pääl wiibiswad, panin ma tähele, et just suure

siidame-walu tundidel inimese hing suurte ette-
wõtete tarwis küpsiks saab, sest üks mõte hakkas
minu pääs tähtsana, kelle liigjulguse eest ma ise-
gi tagasi kohkusin.

Õnnetu korstnapühkija eeskujust olin ma tea-
da saanud, et võimalik oli ajuti trostkajuhtija
olla — kuidas see oleks, kui ma ise ööks ja päe-
waks woorimeheks heidaksin?

„See on muudugi põhjatu rumalus,“ ütlesin
mina esimesel filmapilgul ise enesele: „sind tun-
takse ehk ära, ja siis oleksid sa elu aeg naeru all.“

„Kes sind mõib siis aga ära tunda, kui sa
omale walsk-habeme näo pääle klišterdad?“ kos-
tis teine hääl minu sees; „kes, pagana päralt,
hakkab sind woorimehe pufist otsima? Isegi siis,
kui sa oma enese sarnasets jääksid, ei tuleks kel-
lelgi mõttesse, et sina see wõiksid olla.“

„Jah see oleks üks kõrge waimuline tegu,“
kiitis üks kolmas hääl minu põues, „päris põh-
jatu kõrgewaimuline tegu! Mõttele ometi, kui üks-
ford sinu eluloos lugeda on: *** linna rahwa
elu uurimiseks seadis ta enmast woorimehe mund-
risse ja seltsis kõige alama rahwa sekka.“

„Ja küll sa siis rahwa elu uuriksid“, las-
tis üks neljas hääl enmast kuulda, „uuriksid, kui

mitte üksgi teine enne ega pärast sind! Sinu roman saab üle ilma kuuljaks, jah ilma kuuljaks!”

Tahes ehk tahtmata astusin mina peegli ette, et waadata, misjuguist nägu see suur üheksateistkümnema aastajaja romani luuletaja oleks. „Kas aga wooriasutuse peremees minu nõuuga lepib ja üheks päewaks ühe troška juhatusse minu kätte usub?”

„Aga — miks siis mitte? *** linn oli mulle küllalt tuttav, nõnda et ma iga teed leida wõisin, kuhu keegi tahtis; ma ütlesin temale, et ma jeda ühe kihlweo pärast teen, ja wiimaks — raha paneb rattad käima —”

Ma panin kübara päha, ja et esimese ette wõtte püha tuli mitte kahtlewate mõtete tõttu ära ei jahtuks, läksin ma jala päält alla õue sõiduriistade omaniku kontorisse.

Õnnetus ei tahtnud tema minu nõuust juuremat kuuldagi; siis aga walgustas teda see mõte, et mina vähemalt odaw woorimees olen, kes temale ühtigi kulu ei tee, küll aga terwelt kümme rubla kasu toob, mis ma temale puhta rahaga laua päale wälja maksin. Tema hakkas minuga hellamini ümber käima, just nagu inimestega tehtaakse, kelle nupp mitte päris õige koha pääl

ei näi olewat ja keda selle pärast mitte äritada ei tohi. Sunelik juhtumine näis ka jee olewat, et ta praegu ühe poisi jaoks oli uue kuue ja paari püksa teha lastnud; kui need riided mulle ehk sündisivad, siis võisin ma neid homme selga ja jalga panna. Kübara kohta oli nii palju kuulda, et ma „Gustawi“ oma — nii oli selle poisi nimi, kelle asemel ma pidin sõitma — võisin võtta.

„Noh — kas kaup jääb tõesti kindlaks?“ lõpetas päävoorimees meie läbirääkimist.

„Meidugi“, vastasin mina, ja kordasin veel ükskord oma tingimist: „Alga et teie seda jala peate, kangesti saladuses!“

Tema niktas pool kaastundlikult päaga, nagu oleks ta tahtnud ütelda: „Oh ja lollikene, külap omal ajal kuulda saab, kui sind hullumajasse wiidakse.“ „Jäägu siis nõnda — homme wara kell wiis?“ kõneles ta edasi, „siin õue pääl?“

„Homme wara kell wiis siin õue pääl,“ kinnitasin mina säherdust rahulist meelt näidates, nagu oleks jee minu igapäewaseid eluharjumisi olnud, hommiku kell wiis üles tõusta. Mina tahtsin juba minna, kui ta mulle weel tagant

järele hüüdis: „Aga need näpatsid säääl!“ ja ta näitas sõrmega minu nina pääle, „ega need riis-
tad ometi woorimehele ei sünni!“

„Teil on õigus“, wastasin mina, „ma soe-
tan omale terasraamidega prillid.“

Sellega lahkusin mina temast ja läksin otse-
kohe ühte asutusesse, kust kõikjughused riided ja
sarnast kraami, nagu Mardi-sandi naljaks tar-
witatakse, palgata wõis. Säääl muretsefin ma
omale suure täishabeme ja paruka. Ma tahtsin
ennast nõnda muuta, et keegi mind ära ei tun-
neks, ja selle pärast arwasin ma, et wast Gus-
tawi pääwari üksi, kelle ligemat tuttavust ma
homme pidin tegema, jeda otstarbet ehk mitte
täielikult ei täida. Habe ja juuksed oliwad pool
hallid ja töötasiwad mulle õige auuwäärt nagu
anda. Ühe prillisepa poes täiendasin ma siis
oma mundrit sellega, et ma kõigist kastidest ja
laekatest õige wanat moodi inetuid prillisid otši-
fin. Soowitud terasraamidega prillisid ei olnud
leida, küll aga luuraamidega, suurte ümmarguste
klaasidega prillid, mille läbi minu nagu õõkulli
sarnast moodi pidi saama. See'p see oligi, mis
mul tarwis läks. Oma kallist warandust taskus
warjates, astusin ma uulitsa pääle, wäga rahul

iseenesega. Nagar wiis, millega ma selle ette-
wõtte kallale olin läinud, oli minu meele pärast;
kõik minu ettevalmistused näiswad mulle wäga
kohalised olewat, mul oli niisugune tundmus, et
minu hõmbne ettewõtte täiesti korda läheb. See
kordaminek mõjus muidugi ka minu kirjutatavasse
romanisse, ja mõttes hakkasin ma juba kaaluma,
kui suurt hinda ma tema eest peaksin nõudma.
„Odawalt Teie teda kätte ei saa, minu trükkija-
herrad“, nõnda rääkisin ma pool walju häälega
ja wõidurõõmulise naeratamisega enese ette, kuna
mina selle trahteri ukse lahti tegin, kus ma oma
sõpradega kokku tahtsin saada.

Et nad mind kuidagi ära ei wõiks tunda,
oli mul nõuu neile lüüjata, et ma homme wära
reisi pääle lähen.

Ka see osa minu programmist läks õige li-
bedasti korda; minu sõber Otto ühtlasi kõige
teiste sõpradega oli jääl, ja kuna minu süda
uhkes rõõmus hõiskas, et mul nii palju waimu-
annet oli jäherdust keerulist lugu täide saata,
jutustasin ma koosolijatele wõimalikult rahulisti
oma ebareisi plaanidest.

Minu sõber Otto oli ainus, kes sest asjast
tähelepanemisega näis osa wõtnwat.

„Keisi pääle tahad ja minna?“ küüsis tema, „kas see kindel on?“

„Päris kindel“, vastasin mina, „homme wara wotan tee jalgade alla.“

„Kuhu?“

„Sin — natuke maale — sugulasi waatama.“

„Kui kauaks?“ uuris ta edasi.

„Kes müüd teab — pikemalt paariks päewaks“ — see oli õiguse pärast koguni imelik, misjaguse osawõtmisega ta kõik põhjani järele päris — selle juures paistis üks iseäraline olewus tema filmist — „ega ta ometi —?“ küüsin ma iseennast wasta tahtmist — aga ma ei jaksanud mitte mõttesgi seda lauset lõpetada.

„See on ju rumalus“, waigistasin ma ennast, „tema ei aima ju vähematgi sinu käsil olewast romanist — kuidas wõiks ta siis üleüldse seda ehk teist arvata?“ Tõesti oli Otto, nagu näis, minu seletustega täiesti rahul, ja kui meie teine teisest olime lahkunud, läksin ma selle tundmusega koju, et homme kõik nii lõbusasti ja libedasti läheb, kui lepase reega. —

„Kas Teie see herra oletegi —?“ küüsis üks tume hääl, kui ma teisel päewal wäikese walge aegu alla õue astusin.

Einestamata, sest et ma oma majarahwale oma ettewõttest midagi ei tahtnud märgata lasta, walist habe juus, parukas pääs ja päratiud luuprillid nina pääl — mõtelgu igaiüks ise, mis suguses tujus ma olla wõisin. Ja pääle selle tundsin ma weel oma kohuse olewat rõõmust nägu teha, et Gustaw, sest teda ma arwasin selle tumeda hääle omanikuks, mitte nukraks ei saaks.

„Täna tuleb wiist ütlemata ilus ilmakene“, ütlesin mina, päält nähes wallatus rõõmutujus, kuna minu hambad küllma pärast lõgisesiwad. Gustaw ümises nagu karu, keda talweunest üles on aetud.

„Kas ma wõin riided selga panna?“ küsisin mina.

Gustaw näitas kontori poole; „jää! sees“, wastas tema, „ma panen seni hobused rakkesse.“

Mõne aja pärast tulin mina jälle wälja, nüüd aga woorimehe mundris.

Keset õue seisjis troška, hobused ees, mis minu silmist ad walgel nagu enne weenuputust elanud loomad näha oliwad. Gustaw sekeldas waljaste kallal ja ei näidanud niisuguses tujus olewat, et ta mind tähele oleks pannud.

„Siin oleme siis juba“, ütlesin mina emast

rõõmuliseks seades, ehk see küll sugugi minu hinge olekuga ühte ei sündinud. Ma olin oma enese meelet ütle mata naeru väärt ja häbenesin ise ennast ja kõik maailma. —

Gustav vaatas kõõrdi minu otsa, ja tema juust kuuldi paar sõna, mis umbes nagu „tule taewas appi“ kõlasivad. Julgustaw ei olnud tema olemine mitte vähemaltgi. Mina astusin hobuste ette, kelle karwa ma väikse koidu walgusel ikka weel mitte ära ei wõinud tunda; hobud olivad nagu unised ja nukrad ja mälusivad alles oma hommituse woodri wiimast hamba päälisist.

„Koh?“ ütlesin mina sõbralikult nende otsa eesist patjutades. Teine neist ajas kõrwad kinni ja wahtis minu otsa, nagu oleks ta tahtnud ütelda: „Kust niijugune siis wälja on tulnud?“ teine aga tõmbas kõrwad linge ja tegi nii kurja näo, et ma paremaks arwasin kaks sammu korraga tagasi astuda.

„Misjuguised imelikud suured pääd neil on“, pöörasin ma ennast Gustawi poole, „mis karwanad siis dieti on?“

„Mad on paadid!“ wastas Gustaw, kaerakotti puki alla peites.

„Paadid — mis paadid?“ Ma tunnistan, et ma selle wastuse läbi mitte karwa wäärt tar- gemaks ei saanud; paadiga olen ma suwel kül- lalt jöel sõitnud, aga et paadid ka troška ette wõiswad rakendatud saada, see oli mulle jia- maani seitseme pitjari tagune saladus. Siisgi ei raatšunud mina Gustawi tuju niisuguste küsimiste läbi äritada, mis minu rumalust oleksiwad awa- likuks teinud. Pufi pääl nägin ma ühte riista, mille juu ülespidi oli pööratud. „Ahah“, ütlesin mina ligemale astudes, „see on wiht määre- pott?“

Gustaw waatas enne selle riista pääle, siis minu otsa; „see jääb?“ ütles ta hirwitades, „see on ju minu müts.“

„Woi nõnda —“ kogelesin mina segaselt, sinu müts; kas lubad?“

Lämmatama tundmusega wõtsin ma mütsi pufi päält enese kätte.

„Nummer kaks wiis seitse,“ ütles ta lühedalt.

„Kaks wiis seitse,“ kordasin mina; esimest korda elus tundsin ma einast numbri all olewat.

„Eõune aeg saawad nad esimest korda süüa“, õpetas mind Gustaw.

„Kes?“ plahwatasin mina wasta tahtnust;

ma olin nõnda mõttesse jäänud, — et ma sügugi aru ei saanud Gustawi kõnest.

„Kes muud, kui Masha ja Sasha“, vastas Gustaw lühidelt.

„Masha ja Sasha?“ kordasin mina niisuguse häälega, millest suur imestus kuuldi.

„Nõnda nende hobuste nimed mis siin trosta ees on“, seletas Gustaw.

„Kella nelja, wiie wahel“, õpetas ta siis edasi, „annate Teie neile jälle midagi; kas Teie ka oskate hobusid joota?“

Gustawil oli pääkott käes, ja ta waatas minu otja, nagu oleksiwad temal suured kahtlused minu osawuse kohta olnud.

„Ma olen jeda wahest linna woorimeeste seisukohtade pääl näinud, ja ka reiside pääl“, wastasin mina arglikult, „siisgi — me wõiksime ometi niijama tühjalt katset teha.“

„Noh olgu siis, näidate oma tarkust“, ütles Gustaw tühja pääkotti minu kätte andes.

Suure waewaga läks mul korda kotti hobusele päha ajada; Gustaw seisis nagu meister minu selja taga, kes õpipoisi kohmetut tööd päält waatas.

„Seda wiisi ei saa sest midagi“, ütles ta siis, „wõtke ometi hobusel rauad juust.“

Tema näitas mulle nüüd, ise kätt külge panes, kuidas hobusel rauad tulewad juust wõtta; siis pidin ma seda järele tegema. Niipea, kui Mashal pääkott nina ees seisis, hakkas ta teda koogutama, ja kui ta põhjastgi iwakest ei leidnud, raputas ta oma kõrwu, nagu oleks ta tahtnud ütelda: „Mis rumal temp see jälle on?“ Sasha aga tõmbas oma kõrwad jälle ähwardawalt longu. Hobused näiswad seesamas tujus olewat, kui nende peremees, sest Gustaw ei olnud sugugi minuga rahul, nagu tema urisemisest ümisemisest märgata oli.

„Noh, istuge nüüd pufki,“ ütles ta wiimaks, kui tema minu weel ükskord pääst jalgadeni oli katsuma filmaga üle waadanud. Troška kastis wöttis tema ühe musta kompsi wälja, mis nagu lahti tehes näha sai, tema ülikuub oli; selle pani mulle ümber.

„Kiriwaste päralt, on see aga raske,“ ütlesin mina selle koorma all ähtides. Gustaw ei pannud minu wigamist tähele.

Kui kesspäewa poole ilm soojaks läheb“, ütles tema, „siis pistke tema jälle sinna sisse“,

ja näitas troška kasti pääle, mis ta kinni pani. Mina wajutasin kübara päha ja ronisin wae- waga puki pääle.

Kuna ma ohjad kätte wõtsin, andis Gustaw mulle weel oma wiimseid õpetusi.

„Siin on Teie nummer,“ ütles ta mulle üht plekksildikest pihku pistes, mille pääl minu troška nummer oli. Nüüd sõitke aga wafjali juurde ja seadke ennašt jääl kohale, ehk saate sõitu, kui hommitune rong tuleb. Ja oma nummer andke garadawoi kätte ära; kas mõistate?“

„Küll, küll“, ma olen ju sagedasti wafjalist linna sõitnud.“

„Ja kui Teie sõitma hakate, siis andke neile paar korda tublisti piitsa,“ kõneles ta edasi, „sest kui nad pikemat aega on seisnud, siis on nad häbemata laisad ja nende jalad kanged, kui nad aga joonele saawad, siis pole wiga, siis laske aga ikka „förf, förf,“ wäikest traawi.“

„Tubli,“ ütlesin mina piitsa pihku wõttes, mis Gustaw mulle pakkus, „küll ma sinu ees- firja täpi päält täidan.“ Piits oli hobuse saba moodi, kellest üks ainus jõhw järele oli jäänud.

Gustaw tegi wärawa lahti, nüüd pidi sõit algama. Mina liigutasin ohje ja hüüdsin „nöö!“

Uga Masha ja Sasha ei hoolinud minu tegevusest sugugi; nii palju, kui mina aru sain, olivad nad wist jälle tultuma jäänud.

Nüüd hakkasin ma piitsaga neile selga laduma; aga sellest ei olnud täielist abi; Masha tahtis üksford küll nagu hoogu wõtta, aga Sasha seisis kui maa sisse müüritud.

„Andke Sashale,“ hüüdis Gustaw, aga rohkem ette poole, taga pool on tema juba tuim!“

Mina jubesin siis rohkem kaela poole, aga sellega ei olnud Sasha sugugi rahul. Tema tõstis oma pääd, raputas kõrwu, nagu oleks ta tahtnud ütelda: „Olge nii hääd, jätke ometi need rumalad tembutamised!“ Sa kui mina tema puiklemisi mitte kuulda ei wõtnud, tõstis ta korraga oma tagumist otja ja pani „prauh!“ mõlemate tagumiste kappjadega wasta troskat, nõnda et mina oma puki pääl kõikusin ja tuitusin.

Nüüd tuli Gustaw ise pitalistest sammudega ligemale.

„Andke jüa,“ ütles ta piitsa minu käest wõttes, las' ma kõnele temaga paar sõnakest.“

See wiis, kuidas Gustaw nüüd Sashaga kõneles, näis sellele küll wäga arusaadaw olevat, sest äkitselt, enne kui ma midagi aimata teadsin,

ei hakanud Masha ja Sasha mitte üksnes paigalt liikuma, vaid varsti nelja otse wärawa poole, nõnda et ma mõlemate kätega pidin krampelikult ohje hoidma.

„Duba miits läks!“ karjusin mina, sest ma tundsin, kuidas tübar suures kaares minu pääst lahkus. Alles uulitsa pääl sain ma tagedaks läinud elukatest jagu.

„Need — hobused on ju — hirmus kurjad!“ hüüdsin mina ähvides Gustawile, kes müüfiga ja piitsaga mulle järele jooksis.

„Kardawad aga üksnes natukene kõdi,“ wastas Gustaw waigistades.

Mina panin müüsi jälle sinna, kus tema kord ja kohus oli paigal seista; Gustaw pööras tagasi minema.

„Täna õhtu kell üheksa“, ütles ta, „tulete Teie koju“ — ja sellega jättis ta mind saatuse hoolde. Uulitsad olivad alles tühjad, kui ma waksjali poole sõitsin. Nüüd oli mul wabat aega küll oma hobused ligemalt waadelda. Mõlemad olivad kollakat pruuni karwa ja tõmmu jutt käis neil pikuti üle selja. Mina hakkasin Gustawi tumeda sõna üle järele mõtlema: kas neid hobuseid wast selle üle selja jookswa juti pärast paa-

diks hüütakse, sest et jões käidavatel paatidel väga sagedasti ka kirjude jutid on külge tõmmatud?

Sasha ja Masha olivad juba rohkem kui viiskümne aastaid ühes tiisliis wedanud, ja hoidsiwad truuduses kokku, nagu enimmuiste kuulsad Abelard ja Heloise, kelle põlwe osalijeks nad ühe läbirändaja Wenelase tõttu olivad saanud.

Etendus, mis enne kodust wälja sõitniist juhtus, oli wiist wana paadi-paari väga pahandanud, sest kui ma nende kõrwade rahutumate liikumist tähele panin, siis oli mul, nagu annaksiwad nad oma südametäiele järgmiste sõnadega lahtust:

„Et meie oma wana ea päewadel seda peame kannatama!“ — „Kes see lurjus ometi peaks olema, kes sääl taga pufis istub?“ — „Ega ja ometi ei usu, et see mõni päris woorimees on?“

— „Seda wõib walge Miili wars ehk uskuda, aga mitte mina.“ — „Doo!, dot!, küll ma talle näitan!“ —

Nõnda jõudsiwad meie waksjali juurde, kus mina enniast sääl juba seiswate tröskade ritta seadsin.

Esimene jaamawahe oli sellega ära sõidetud,

ja kõrwad kikkis hoides istusin ma oma puki
pääal, et üksigi sõna minu uute ametivendade wa-
hel aetawast jutust kaotsti ei läheks.

Eniotsja ei olnud sest mingit tulu, sest üks-
nes ühe üleüldise juure norinakoori hääled kost-
siwad minu kõrwa — kõik ametivennad andsi-
wad liig wara ritutud öö meele jätku.

Mina püüdsin iseenelele usutawaks teha, et
see olek wäga algupärane ja tähelepanemise wäärt
on, ei wõinud aga siiski seda mõtet tagasi tõr-
juda, et minu woodi kodus, kelles ma nüüd nii
soojasti oleksin puhata wõinud, lesta oli, ja äkit-
selt astus see teadmine ihualasti minu hinge
ette, et mul külm, nälg ja kole igawus oli.

Üks pois, kel sooje worstikesi müüa oli, il-
mus platsi pääle, ja ehk küll mind muidu mit-
mesugused kahtlused selle maiuse maitsemisele olek-
siwad tagasi hoidnud, ronisin ma ruttu puki
pääalt maha ja ostsin omale paari tema pruu-
nidele kaitsealustest. Mul oli nõuu neid puki pääal
nahkpauna panna.

„Kas Teie ei wõiks mulle wast natuke pa-
berit anda?“ küsisin mina. „Worstide sisse-
mähkimiseks?“

Worstikaupmees waatas suurte filmadega

minu otsa: „Tõhoh, Andres, müüd on walge wäljas?“ ütles tema. „Wõi paberit ka weel? Mõttele!“

Ma sain aru, et mina seda wiisi kahtlust pidin äratama. Selle pärast pöörasin ma ruttu kõrwale, ja et parajasti üks garadowoi kohale ilmus, andsin mina oma plekkmargi tema kätte. Siis ronisin ma jälle pufki ja sõin oma worstid ära. Waewalt oli kõht sel kombel soendatud ja waigistatud, siis tuli minu pääle üleüldse wäga lõbus tundmus, mina nihkusin pufi nurka, mäsifisin ennast kindlamini oma päalmise kuue sisse ja — jäin magama. Hirmus kõra äratas mind unest. — Raudtee rong oli tulnud, troskad paremat ja pahemat kätt minust sõitjivad pöriinal ära. Watsjali trepi pääl seisis üks mees, kes müriwewa häälega „katsjadawiistkimmendseitse“ mõirgas. Tema näis seda joru juba pikemat aega ajanud olemat, sest ta oli näost juba päris punane ja sinine.

„Wäga kena,“ ütlesin ma naeratades iseenesele, „sääb on üks reisija, kes oma troskat leida ei wõi; lootuse järele saab sellest tema ja woorimehe wahel tüli tõusma; selle juures saawad kõige kenamad algupäralised mõtted ja kõnekää-

nud kuulda olema. Romani Tuuletaja, pane nüüd tähele, ära laje midagi oma kõrwust mööda minna.“ —

„Katsjadawiiskümmendseitse!“ kuuldi jälle waljemat hüüdmist. Mina hakkasin hüüdjat terawamini tunnistama; tema näis üks reisija kaupmees olewat; hulk tshumadanisid, kastikesi ja pannaikesi oli tema ümber maas.

„Kõõmjasti jala naeratades waatasin mina ringi enese ümber. „Katsjadawiiskümmendseitsemel näib õige magus uni olewat,“ mõtlesin ma iseenesest.

Sel filmapilgul kõlas üsna minu ääres: „Kats wiis seitse — noh, wana unekott, kas sa oma kõrwade pääl istud?“

Mina pöörasin ennast järsku ümber — üks neist poistest, kes ilma tööta waksjalite juures luusiwad ja reisiijatele oma abi pakuwad, seisjis hirwitades minu troška kõrwal.

Tuhat tulist — mulle tuli midagi meelde — mina ise olingi nummer katsjadawiiskümmendseitse!

Weel enne kui ma ninatargale kelmile ühe noomitusega olin wastata saanud, tormas minu

palkaja, kes näost juba üle ja üle sinine oli, ise
minu kallale.

„Noh, üttele ometi,“ käregeatas ta minu pääle,
„ja oled wist küll oma kõrwad koju unustanud?
Kool tundi seisan ma siin ja hõikan sinu
ära neetud nummert, et kops tahab lõhkeda!“

Mina warijesein wiha pärast. „Herra,“ üt-
lesin ma pukist alla tema poole kummardades,
„kõige päält pean ma Teid tungiwalt paluma,
et Teie minuga wiisakamal toonil räägiksite!“

„Ja mina palun, et sina mitte liiasti oma
suud ei pruugi!“ kärkis sinawa näoga kaupmees
minu pääle. „Sinu kohus on kuulda, ja muud
midagi! ja kui sa seda ei tee, wiin ma sind
politsei pääle!“

Mina keesin tulijest wihast, ja mis kõige wi-
letsam oli: ma ei tohtinud midagi enam was-
tata, sest minu kõne oleks minu äraandjaks jaa-
nud; ja niisuguse tooruse wasta pidin ma wait
olema!

„Poisid, ruttu tooge minu asjad siia!“ hüü-
dis kaubafell hulgana ümberkaudu wedelewatele
poistele, ja tshumadanid, kastikesed ja paunakesed
hakkasiwad minu poole liikuma.

Wahel ajal oliwad minu ametiwennad, nii

palju kui neist weel mitte sõitu ei olnud saanud, meie ümber kogunud, ja algupäralisi kõnekäänusi, mis ma enne omale soovinud olin, sain ma nüüd soovimata külluses kuulda:

„Andres, pane oma prillid kõrwade pääle, et sa paremini kuuled,“ ütles keegi.

Mina püüdsin wagaheks jääda — aga kas ma wõtsin säherdust roppust sallida? „See on kõlwatu,“ ütlesin mina rahulikult, aga rõhuga; „kellelegi tema ihulikka wigasid ette heita — kui ma oma lühikeste nägemise pärast sunnitud olen prillisid kandma —“

„Andres, ära sa luhta mine,“ sõhwas üks teine minu sõnade wahetele, ja üleüldine kõlaw naer lammatas minu edespidiise kõne ära.

„Andres näeb kõrwadega ja kuuleb filmadega,“ tiljatas keegi nende delate poiste hulgast. Jällegi kõlaw naer; wiha pärast hakkasin ma üle ja üle higistama.

„Wõta see siin puki pääle,“ ütles reisiija kaupmees mulle kästival ja karedal toonil, ja nende sõnadega paiskas ta mulle ühe wafsnurkadega ja witsadega kasti jalgade pääle.

„Olge ometi wähegi ettewaatlikum,“ tahtsin

ma praegu temale hüüda, kui ta juba ühe korwi minu kätte üles ulatas.

„Wõta need ka,“ kumandas tema edasi, „ja waata, et nad ennaft mitte lahti ei rabele.“

Ta andis ühe wõrguga kaetud korwi minu kätte, millest korraga ühe kana korwustlääbilõikam hädakisa kuulda oli, kuna üks kuff wägisi oma pääd püüdis wõrgu silmade wahelt läbi ajada.

Nüüd tõusis jälle üleüldine hõiskamine.

„Andres, hõia kanad finni, et nad kõige trosskaga lendu ei lähe!“ hüüdis üks.

„Andres, waata, kas kana juba on munenud, ega ta muidu nii ei kaaguta!“ hirwitas üks teine.

„Andres, mine kana-karja! Kanakorwi Andres!“ kisendaswad, lõugasiwad ja wilistasiwad õelad poisid jälledas kooris.

„Kuldje Kute trahterisje Kristi uulitsas,“ kõlas reisiija kumandaw hääl wahele; ta istus trosskasse.

Mina wõtjin ohjad kätte. Sasha ja Masha seisiwad, nagu ei oleks neil selle asjaga ühtegi tegemist.

„Kas te' küll saate! Bagana loomad! Nõõ!“ nõnda hüüdsin ma hambaid kiristades; nurjatumad kobjakandjad aga jäiwad oma wiisi kangekael-

seks. Mina lasksin oma piitsa nende pihta wu-

hijeda, „rohkem ette poole“, nagu Gustaw mind oli õpetanud, ja tõesti, äkitselt paukus terve troška, sest et Sasha tagast üles lüües teda oma kapjadega tugewasti oli trehwanud.

Päris põrgu kontsert, naer, kisa, karu jorujamine tõusis ümber ringi, mina istusin nõuult pufis, ja müüd hakkas reisiija kaupmees oma poolt mulle ka weel sibulat lõikama.

„Kas me saame siit kord juba minema, wõi mitte? Kolmetümne tulise päralt!“ pasundas ta minu kõrwu. „Niijugust koerasõitu ei ole mulle weel eladesgi juhtunud.“

Keegi minu troška = ametiwendadest awaldas wiimaks inimlikku kaastundmuist, wöttis Sasha suu kõrwalt kinni ja tõmbas teda edasi.

Gustawist ette määratud kiiruses „ikka sõrk, sõrk“ sõitsin mina minema, saadetud murjatamate poisste luust lihast läbi lõikawast hüüdmisest: Nää, jäält sõidab Kanakorwi Andres.“

Minu aimus troost oli, et „Kuldse Kuteni“ mitte pikka teed ei olnud ja ma selle pärast loota wõisin, pea oma wastikust palkajast lahti saada.

Wõõrastemaja ukse ees seisis juba ülem kellner, kes ette teatatud kiilalist ootas.

„Teie tulete ju nii hilja!“ ütles ta reisiijale,

kuna see oma kanakorwi ja kastid minu käest wasta wöttis, „meie mõtlejime juba, et raudtee rong hiljaks on jäänud.“

„Mitte maitugi,“ kostis jämeda kombega reisiija, „aga need ***linna trostad — pagan wõiks neid wõtta!“

Maгу waga kannataja istusin mina puhis, oma südames nõuaks wõttes, seda wiimast teotust wagusi oma sisse neelata, sest et juba lähem filmapilt mulle päästmist pidi tooma.

Kes aga kujutab minu tundmuši, kui kaupmees ennast nüüd minu poole pööras ja maksu asemel ütles: „Dota siin; ma sõidan pärast siinuga weel mööda linna, see wõib paar tundi kesta.“

Ma olin kui nuiaga päha löödud. Need olidwad siis need teatused, mis mina woorimehe tundmuste elust korjata tahtsin, et ma nüüd ühte reisiijat kaubafelli pidin mööda linna lusti sõidatama?

„Sellega ei wõi ma sugugi leppida!“ tahtsin ma temale juba wasta hüüda — aga ta oli juba wõörastemaja ukse taha kadunud, minu õnnetus oli pitseriga kinnitatud.

Pool tundi läks mööda ja jällegi pool tundi — mina seisin oma trostaga „Kuldse Kufe“ ees

ja silmitsesin Kristi uulitsat. Keeletu wiha, mis minu südanst sõi, oli nii suur, et ma iseenele meelest nagu wäht olin, keda külma weega patta pandakse ja siis wäikse tule pääl keedetakse.

Ühe tunni pärast tuli minu wastaline wälja. Tema oli pruukosti jõõnud, jahwatas weel täie suuga ja pani ühe suure jämeda sigari põlema. Nagu näha, oli temal wäga lõbus — ja mina!

„Koh, woorimees“, ütles tema, minu juurde astudes, sõbraliku häbematadufega, „nüüd lasse aga tublisti sõita.“ Ta wõttis ühe küünra pikkuse paberi lahti, mille pääle ta kõik kauplused oli üles tähendanud, kuhu ta minuga sõita tahtis.

Terwe koorem proowikarbikese ja kastikese toodi temale wõõrastemajost wälja ja laoti troskasse ja minu juurde puki pääle. Siis pani ta oma jala astmeraua pääle. „Kui ja tublisti sõidad“, hüüdis ta minule, „pead sa jootraha saama; nüüd aga lasse Wennaste uulitsasse Nr. . . .“

„Jootraha?“ plahwatasin mina wasta tahtmist, „keda wõite — . . .“ ma pigistasin hambad huulte pääle — jällegi oleksin ma karwa päält iseenele äraandjaks saanud. Wõi keda oli weel waja!

Ma ei taha neist tundidest, mis nüüd tuli-

wad, mitte pikemalt rääkima hakata, neist hirmfateist tundidest, kus mina armetult ühest uulitsast teise pidin sõitma, wiha pärast higistades, kangeliselt paadipaari piitsa hoopidega oma eel ajades, selja taga istuwat kolli sala-sajatustega pörgu põhja soowides. Saagu sestgi küll, kui ma nimetan, et meie risti ja rästi terve *** linna iga pidi läbi sõitjime ja et mina pääle lõunat kell 2 oma proowireisijaga jälle „Kuldse Kuke“ ette jõudsin.

Pääle lõunat kell 2! Terve enne lõuneaeg oli mööda, ja midagi ei olnud ma oma romani tarwis wõtnud, ei wähematgi teinud, et minu nimi kirjanduses igawesti kustumata hiilgaks! Tulise wiha pärast tuliwad mulle peaaegu pisarad silma.

„Makste woorimehele raha wälja ja andke temale kolmkümmend kopikat jootraha“, ütles proowireisija juurde ruttawale ülemkellnerile, kuna ta ise oma sigari-suitsu nagu mao jaba järele jättes maja ukse taha ära kadus.

Mina waatasin temale tagast järele. „Mädapaise!“ pomisesin mina oma habemesse.

Ülemkellner astus minu juurde ja tegi öien-

dust; mina teenisin oma peremehele hullu raha; aga mis kasu ma ise sest sain?

„Jootraha ma ei võta!“ kirjutasin mina hartjabalisele wasta, kui tema kästnud kolmkümmend kopikat minu kätte tahtis anda. Tema waatas filmi pilgutades minu otja, siis ilmus põlglik naeratamine tema pardade keskele ja ütlemata toreda moega laskis ta minu jaoks määratud raha oma westitaskusse kaduda.

Mina tegin, et minema sain. Sasha ja Masha pidiwad süüa saama. Kõige meelepaha eest, mis nad mulle oliwad jünnitanud, pidin ma neid pääle kauba weel söötma! Aga ei wõinud parata, ja ligemal seisukohal sai asi Gustawi õpetust mööda toimetatud.

Minu enese kõht oli tühjaks läinud.

„Kas siin võib kusagilt natuke süüa saada?“ küsisin ma alandlikult ühelt ametiwennalt, kes aegutades oma troska najal seisis.

Tema juhatas lõua otjaga üle tee.

„Noh, ja tinafilm“, ütles tema, „kas ja siis õllepoodi ei näe?“

„Ära ole ometi nii ropp“, tahtsin ma diglase südametäiega juba plahwatada — aga ma

oleksin ju ise ennast ära andnud, ja selle pärast pidin ma „tinafilma“ tasku pistma.

„Trahter“ seisis selle keldri ukse üle jildi pääl, kuhu ma nüüd alla ronisin. Toreduft oli temas küll väga vähe näha. Letilaua pääl seisis taldrif, mille pääl üks worstiga wõileib kurtis tühja õlle-pudeli ja klaasi kõrwal; laua taga istus üks mees, kes minu sisseastumisel unest ärkas.

„Kas ei ole wõimalik natuke sooja toitu saada?“ küsisin mina.

Tema ei pannud minu küsimist tähelegi, sest et ta wist liig rumal oli. „Üks wõileib on weel jäääl“ ütles ta minule taldriku nina alla lükates. „Kas õlut ka?“ küsis ta ühte pudelit laua alt wälja wõttes.

„Misjuguise wabriku õlu Teil on?“ julgesin mina alandlikult küsida. Tema waatas minu otsa. „Meil on ikka seesama kõige paremat seltsi õlu.“

„Ah, nõnda neh, — andke siis pääle, kui paluda tohin“, wastasin mina.

Minna jõin oma pudeli õlut ära ja astusin oma wõileiba närides, mis tudagi kurgust alla ei tahtnud minna, jälle wälja uulitsa pääle.

Umetiwennad istusiwad pukis ja magasiwad; kudagi ei olnud wõimalik nendega juttu tegema hakata, suure tujaga wõtsin ma päalmise kuue seljast, seist päew hakkas soojaks minema, ronisin pükki ja sõitsin edasi, et katsuda, kas mul mõnes teises kohas wast parem õnn oleks.

Kuna ma samm sammult raatuse eest mööda sõitsin, tuli mulle punase silla poolt risti üle laia platsi üks inimese kogu wasta, teda filmates minu weri tarretas — see oli minu sõber Otto!

„Kui see sind ära tunneb —“ mina ei suutnud seda mõtet otsani mõtelda, ma tundsin, kuidas ma oma walf-habeme all punastasin ja kahwatasin. Kramplikult pöörasin ma oma pää teisele poole, raatuse poole, aga kuna ma wasta tahtmist wiltu tema pääle waatasin, panin ma tähele, et tema nagu seisma jäi. Ja nõnda oli lugu ka tõesti — tema oli seisma jäänud — tema kutsus käega, kutsus mind! Jäle hirm tuli minu pääle. Nüüd kuulsin ma tema häält. „Woorimees, kuule, woorimees!“ hüüdis tema. Mina seadsin ennast kurdiks, sõitsin edasi.

Uga nüüd tuli tema karates üle platsi minu poole.

„Noh, kanade päralt!“ hüüdis tema, „kas sa siis sugugi ei kuule?“

Sääl ei olnud pääsmist — ma pidin seisma jääma.

Ragu kurjategija, kellele surmanuhtlust kuulutati, lasksin ma pää norgu; pahema filma lõpiga panin ma aga tähele, et minu sõber Otto oma kõige paremad riided oli selga pannud ja juwepalitu käewarre pääle wõtnud; ta oli enmast toredaks teinud.

„Kasarmu uulits nr. . .“ ütles tema, kergejalgselt trostasse hüpates. Mina jahmatašin. Keda ta Kasarmu uulitsas otšis? Et tema sääl ei elanud, oli mulle tuttav; meie sõpradest ei elanud keegi tähendatud majas, see oli mulle ka tuttav — selle wasta aga wiibis selles majas keegi, keda ma wäga hästi tundsin, see oli Emma, minu sõbranna, üks noor näitleja neiu, minu Emma! Et Emma truu oli, truu kui kuld, seda teadsin mina, tänu Jumalale, seda teadsin ma, sest muidu — muidu oleksin ma tõesti — teiste mõtete pääle wõinud tulla! Siisgi läks minu süda wasta tahtmist ilmrabutuks, ja äkisti tormasin ma oma paadipaariga Kasarmu uulitsasse tuttawa maja juurde.

Juba eemalt tahtsin ma seda maja oma filmadega ära neelata. Kas mind umbusaldus ehk pettis? Sää! — sää! üleval õitswa roosipuu tagast — kas säält ei waadanud keegi wälja? Troška rattad lõgisesiwad maja ukse ette, siin ei olnud enam filmapettust, Emma aknast ilmus käharpää nähtawale — see oli tema ise. Seljamal filmapilgul kargas minu sõber Otto troška päält maha ja saatis neiule oma sõrmeotsadega musukefi üles. Siis pani ta käe suu ette torusse ja hüüdis temale üles: „Mina ootan siin all troškaga, tule alla, ma wiin sind sõidule.“

Mina langesin oma puhi nurka tagasi. See oli liig! Oh, sina pääkrants! Ja minu enese armukefe seltsis pidin ma teda lusti sõidatama!

Oma luuprillide läbi saatsin ma surmawa pilgu üles akna poole; aga ta ei tabanud enam kedagi, Emma oli juba akna juurest kadunud.

Ma pidasin aru — kas ma pidin prillid, walf-habeme ja parukad maha kistuma ja ennast mõlemitele äraandjatele tunda andma? Aga naeru! Mul oli, nagu tahaks terve Kasarmu uulits naeru pärast tiritammi kaswatama hakata.

„Tõmba troška kumm üles,“ käskis sõber Otto, „taewas näitab nagu wihma.“

Wõi seda oli veel waja! Taewas oli selge, ja üksnes ülewal kõrges hulkusiwad nagu tallekesed mõned wäiksed walged pilwefesed. Aga mis sinna oli parata! Politsei seadluse järele pidin ma sõitja käsku täitma; ma ronisin maha ja hakkasin trooska kummi üles tõmbama. Wahe ajal läks maja üks lahti, ja Emma heljus üle läwe. Südametäiega pomisesin ma ühe kurja wandsõna habemesse.

„Noh, sina ei saa kummi küll ülesse?“ küsis sõber Otto, kes wiist minu tigiduse loomuliku häält oli kuulnud; siis pööras ta ennast Emma poole. „See on hirmus kohmetu ja loll woorimees,“ ütles tema poolwaljusti, „pääle selle näib tema kurt olevat.“

Sala-wihaga töötasin ma oma trooska kallal edasi. Minu sõber Otto tuli mulle wiimaks ise appi, sest et ta pikemalt kannatada ei suutnud, siis aitas tema Emma trooskasse, kuna mina kiwtist keedes, nagu padakonn, pufki ronisin.

„Müüd sõida üle Ülemise silla linnast läbi, ja lasse siis Tällermere puiestiku kaudu Tiigi trahteri juurde — noh, sa tead ju —?“

„Küll, küll!“ wastasin ma koleda häälega,

millest põhjatu pillkamine kõlas. Täledate tund-
mustega hakkasin ma sõitma.

Murjatu paar minu selja taga oli väga rõõm-
sas tujus, ja mina võisin iga sõna kuulda, mis
nad kõnelesivad.

„Kas sa minu postkaardi kätte said?“ küsis
minu kõlwatu sõber.

„Muidugi,“ vastas petis neiu, „mina ei
teadnud sugugi, et temal nõuu oli reisi pääle
minna. Kas ta siis ka tõesti kodust ära on?
Minul on hirmus kartus.“

„Ära muretse, kullakene,“ vastas minu ära-
andja, „ma käisin täna ise tema korteris; õige
wara hommiku on ta juba minema läinud.“

Minu süda kees. Wõi see oligi tema kaas-
tundlikkude pillkude ja osawõtlikkude küsimuste põh-
jus, mis ma eile hommiku temast olin tähele
pannud!

Tulise wihaga andsin ma Mashale ja Sa-
shale piitsa.

„Miks sa neid hobuseid nii hirmsasti pekjad!“
hüüdis minu sõber Otto kummi alt; „meil 'pole
ühtegi ruttu.“

Mina naersin salaja ja sapiselt. Niisugune
wõrukael! Hobusest oli temal hale meel! Ja oma

sõbrast — jällegi pidivad Sasha ja Mascha minu sõbra Otto eest kannatama.

„Sel mehikesel on pääs wist üks kruun lõdwas läinud,“ ütles minu sõber walju häälega.

„Ära räägi ometi nii waljusti,“ palus Emma.

„Ah, mis,“ wastas tema, „ma olen julle juba ütelnud, ta on nii kurt kui minu saapa taga konts; pääle selle, waata ometi, ma arwan tõesti, et temal walf-juuksed pääs on!“

„Wist oli minu parukas tagast wiltu läinud; ma kuulsin, kudas nad figaldasiwad ja naeriswad. Mina pidasin aru, kas ma ei peaks kord piitsa warrega kummi alla nende pihta ulatama — aga ma oleksin ju ise enese äraandjaks saanud. —

Wankrite pöörin linna uulitsatel tegi mulle mõneks ajaks wõimatuks kuulda, kudas jutt nende kabe wahel edasi liikus; alles siis, kui meie Talerwere waitsema tee pääle olime saanud, kostiswad jälle mõned üksikud laused nende kõnest minu kõrwu. Ma sain aru, et nad minust rääkisiwad.

„Kudas sina siis temaga dieti läbi saad?“ küsis minu sõber Otto.

„Bole wigagi,“ wastas Emma, „eks ta ole ju hää inimene.“

Siuh ja wiuh — käis minu piits jälle
Sasha ja Masha pihta — sest see toon, millega
Emma seda ütles, ajas minu maksja üle kopsu.

„See on tõsi,“ kõneles minu sõber Otto
edasi, „aga igaw on tema seltsis olla, häbemata
igaw.“

Wõrukael! Hinge kiini pidades kuulasin ma,
mis Emma küll selle nurjatu laimduse pääle wastaks.

Emma naeris tasakesti; see pidi nii palju
tähendama, kui „tõsi, tõsi.“

Minu warijesin wiha pärast.

„Kas tema sulle ka wahest oma kirjutusi ette
loeb?“ päris minu sõber Otto edasi.

„Kas ta siis ka kirjutab?“ küsis Emma wasta.

See harimata naesterahwas! See logalaga ja
pillapalla! Kas ma ei olnud juba kaks wihku
oma „Luuletuse lilleaiast“ trükkida lastnud? Ja
niijugune küsis weel, kas ma üleüldse midagi
kirjutan!

„Ja kuidas weel!“ wastas minu sõber Otto
häbemata naeruga. „Iga maksja pärast tüütab
ta meid, oma sõpru, ühe kolme küünra pikkuse
luuletusega.“

Emma tahtis ennast lõhki naerda.

„Sellega on ta mind siamaani rahule jätnud,“ ütles ta siis.

„Ära muretse, kallikene,“ kirjistasin mina oma walf-habemesse, „ära muretse, sul ei pea edespidi enam ühtegi põhjust olema selle üle kaebata, et sinul minuga olles aeg igawaks läheb!“

Waimus mõtlesin ma juba selle muljuwa jumalagajätmise kirja üle järele, mis ma teisel päewal oma truutule armukesele tahtsin saata.

Sõedu järele, mis mulle otjata näis olewat, jõudsin meie wiimaks Tiigi trahteriks nimetatud koha juurde, kuhu kena puiestik suwel palju wõõraid linnast wälja meelitas.

„Woorimees, pea finni!“ mõirgas minu sõber Otto, kes selle pärast, et ta mind kurdiks pidas, ainult kõige waljumates toonides minuga rääkis, siis pööras ta ennast Emma poole.

„Tule, mu tuwikene,“ ütles tema, „joome klaasi õlut.“ Otto aitas teda trostast wälja.

„Dota siin wäljas,“ ütles ta siis minule. Trahteri ukse ees seisis üks kellner ehk trahteri teener.

„Andke woorimehele üks pudel õlut,“ pööras ta ennast teenri poole, ja enne kui ma weel aega sain wasta waielda, oli tema juba Emmaga käsi käes jisse läinud.

Minu pidasin aru, kas ma ei peaks jala päält ära sõitma ja öela paari sinna paika maha jätma — aga juba tuligi teener õllepudeliga. Minu põgenemine oleks võinud tahtlust sünnitada, ma oleksin iseeneise äraandjaks saanud, selle pärast pidin ma juba nii kaua kannatama, kui minu ustawal sõbral meele pärast oli minu ilusat armukest karastada ja kosutada!

Ja selle juurde tuli veel see pudel õlut, mis trahteri teener mulle wälja tõi. Ma ei tohtinud wasta panna, inuidu oleksin ma iseeneise äraandjaks saanud — ma pidin õlle wasta wõtma, selle inimese käest wasta wõtma, keda ma põrgu põhja soowisin, ja pidin pääle kauba weel kui ma oma osa hästi tahtsin mängida, rõõmust nägu tegema. Hirwitades, nagu poodaw oma nägu kramplikult krimpju tõmbab, walasin ma klaasi täis ja niisuguse tundmusega, nagu jooksin ma weewlihapud, kallasin ma õlle kurgust alla.

Täis löödud poolteist tundi arwas minu sõber hääks minu armukejega trahteris lõbusasti aega wiita ja mind wäljas ukse ees wahtida lasta. Selle aja järele tuliwad nemad wälja, käsi käes, armatsedes, sosistades, kudrutades ja figaldades, nagu piuksuw warblase = paar, kes

wõõras pesas pidu peab. Mahedasti toetas Emma ennast tema õla vastu, hellasti waatas Otto isand tema otsa, ja mina kui päältnägija ikka juures! Emmal oli waja teatrisse minna, kus tema tegewuse põld oli; mina sain selle pärast rõõmustawa käsu, armatsewat paari sinna sõidatada. Tullerwere puiestiku teede pääle, kus seebord inimesi liikumas ei olnud, hakkas juba ämarik wajuma; tema warjul läkswad minu wiisakad sõidetawad, nagu ma tähele panin, teine teise wasta ikka heldemaks ja julgemaks; ma kuulsin tawast sofinat, üminat ja müüd kahtlaseid hääli, wiimaks aga päris palawat miisutamist.

Nagu oleksin ma walusa piitsa-hoobi saanud, nõnda jahmatafin mina. Emma näis seda märganud olevat. „Oh Jumal,“ ütles ta tawakesti. Otto isand aga waigistas tema kartust. „Tema on ju kurt,“ ütles ta magusal toonil, „tema on ju kurt kui kiwi, ma olen seda julle ju ütelnud, mu kullakene.“ Ja nõnda sõitsime meie lõbusas ühenduses edasi, ja minu mõtted tõusiwad kurbliku waimustuse lennule. Mina kirjutasin waimus oma matusekõnet, ja mu süda oli minu õnnetust saatusest nõnda liigutatud, et pisarad silma tuliwad. „Ühe alatu meelega naesterahwa

tõttu —“ nõnda jelsis selle hanaõne wiinse
lehekülje pääl — „ja ühe inimese deluse läbi,
keda ta oma sõbraks oli pidanud, sai selle juure
luuletaja süda lõhki káristatud ja see üli kaimus
waimu wági, mis meie isamaale määratuks iluks
ja ehteks oleks olnud, juba õilmitsemise algusel
ára rifutud.“

Laternad pandi juba põlema, ja Sash ja
Masha karw hakkas juba mustaks minutuma, kui
ma wiinaks teatrimaja juurest, kuhu ma oma
raistu läinud armukese oliin wiinud, linna pe-
sasse tagasi sõitsin. Minu sõber Otto tegi Em-
maga weel kindlaks, kus nad homme jälle kokku
pidiwad saama, sest et mina ju weel paari päe-
wa reisi pääle pidin jääma, ja need oliwad wiim-
sed sõnad, mis ma nende juurest kuulsin.

Hinge-piina juurde jelsis müüd ka weel pä-
ris lihtlabane, aga kange nälja-tundmus, sest
minu lõunasöök — ainult üks worstiga wõileib
— oli kehwapäraline olnud.

Otse selle platsi kõrwal, kus ma oma tros-
kaga peatafin, ahwatles mind üks heledasti wal-
gustatud keldritrahter kehakinnitusele. Trahteri
aknad oliwad gardinatega kinni kaetud, ja selle
pärast aratas tema wáhe minu umbusaldust; ka

tuli mulle meelde, nagu oletsin ma ütstord lu-
gemud, et selles keldris sagedasti niijugused killa-
lijed käiwat, kes oma nina wõõra tasturätikuga
on harjunud pühkima — aga mis mul weel
oli kaotada? „Just selle tiuste!“ ütlesin ma ise-
enejele keldri astmetest alla ronides.

Kui ma sisse astusin, oli sääl üksnes wähe
wõõraid; ühe laua taga istusiwad kaks lihwa-
mõega meest, ja kumbagi ees seisis klaas olut.

Minu nurisew kõht oli tubjas — ja mina
tellisin omale ühe „pihwstiki“.

Woorimees, kes omale pihwstiki laheb anda!
See lugu äratas imetspanemist; kellner waatas
kaheldes minu otsja.

„Sa kaks muna weel juurde,“ kästisin mina
nutral häälel.

Minud märkasin mina, kudas mõlemad waga-
näolised wõõrad mind tunnistama hakkasiwad;
ma nägin kudas nad teine teise otsja ja siis jälle
salaja minu pääle waatasiwad.

„On wist mõned farmantsitud,“ mõtlesin ma
iseeneses, „aga olgu mis on, mina sest ei hooli.“

Minu istusin ühe laua juurde ja wõtsin
ühe seitungi lehe kätte, mis just minu ees laua
pääl oli. * * * Linnas oli üks wargus olnud,

mille juures lufud ära lõhutud; kurjategijat ei olnud weel kätte saadud, arwati, et ta linna ise kufagil peidus on.

„Kui ta aga oma juuksed ära ei kaota,“ kuulsin ma ühte neist meestest poolwalju häälega teisele ütlemat. Kas see pidi wast minu pihta käima? Wasta tahtmist katsusin ma käega oma parufat — tõesti, ta oli wiltu läinud; mina seadsin tema õigesti. Ma tundsin, et mind tähele pandi, see tegi mind segaseks, ja oma segaduses katsufiu ma ka oma walst-habet, kas ta weel kindel seisab. „Wõi habe ka walst,“ nagu kuulsin ma tähelepamiat jälle fofistawat. Ma läksin ikka segasemaks, oma segadust tundes punestasin mina näost, ja kuna ma punestasin, tekkis mulle higi otfa ette — ja oli mulle ühes paha kimbatus. Kõik söögijä oli minul kadunud, ja ma pidasin aru, kas ma joma pihwstiki ei pidanud söömata sinna paika jätma — aga see oleks mind ju kahtlustanud — mina hakkasin selle pärast seda winstet liha nii ruttu kui wõimalik wägigi alla neelama; mõlemad wastifud mehed wahtufiwad üksifilmi minu otfa. Selle juures rääkufiwad nad ühte puhku salaja teine teisega, ja sest, et ma tahes ehk tahtmata oma

tõrivad ikka nende poole kikkis hoidsin, jain ma mõnest aru, mis nad kõnelesivad.

„Beitli Päet?“ kuulsin ma ühte neist küsiwat. Siis mõned arusaamata sojistatud sõnad, siis jälle waljumini „Taha Toomas?“ Nuga ja kahwel langesivad mul ehmatuse pärast taldriku pääle — need olivad kahe kõige kuulsama lutulõhtuja nimed, mis ma praegu olin kuulnud — kas see wõimalik oli mõelda, et minul nendega tegemist oleks?

Järsku koputasin mina laua pääle, et kellnerit matju wastawõtmiſele kutsuda; mina et püsinud enam jelles jäledas keldris, ma tahtsin ära minna.

Aga weel enne, kui trahteri teener ilmus, tõusivad mõlemad luurajad üles — nad waataſiwad weel üksteisest ühemeeleliselt teine teise otja, siis astus üks just minu selja taha oma suwepalitut warnast wõtma, mille ligidal mina istusin. Meelega, aga nagu tõgemata juhtumisel, tõmbas ta palito siilu nurgaga minu pääl ja palge üle — parus nihkus torraga ette poole, nõnda et ta minu otsaesise pääle libises, parem parratülg tõitus sinna ja tänna.

„Aga — ma pean ometi paluma —“ hüüdsin mina järsku.

„Wabandage,“ ütles mõõras pilkawa hirwitamisega, „aga Teie juuksed on natukene lahthised!“ Ütle mata piinlitus oletus maksin ma oma jõogiraha ära, wajutasin kübara päha ja ruttasin wälja.

Sellel filmapilgul, kui ma keldri ukse kinni panin, tundsin ma, et mind mõlemilt poolt kaenta alt kinni wõeti; mõlemad salapolitsei ametnikud, sest muuks ei wõinud ma neid nüüd enam pidada, seisiwad teine teisel pool minu kõrwal.

„Koh, Andres, nüüd tule aga meiega natukene ühes“, ütlesiwad nemad, mind uskumata kiirusega keldritrepist üles wedades.

„Herrad“, ägasin mina, „see on üks ekstitus — ma tõendan Teile —“

Kõõmulit naer oli wastuseks.

„Muidugi, muidugi“, ütlesiwad nemad, „aga nüüd läh' me politsei pääle.“

Enne kui ma isegi aru sain, olin ma oma trooska pääle pandud. Teine politsei-ametnik istus minu kõrwa, teine pukki — ja edasi läks sõit, politsei poole. Sassa ja Masha, nagu aimasiwad nemad, et nende waenlane torni wüdaske, jooksiwad kui hullud.

Neid tundmufi, mis minu südames teesiswad,

ei hakka ma mitte fujutama, sest nad ei lase ennast fujutada. See oli siis minu uurrimise-reisi ots! Kui kelm wangi wõetud ja puuri pissetud! Mina hakkasin järsku läbi lõikawa häälega framplikult naerma.

— Minu saatja, kes minu naermisel koguni teist põhja arwas olewat, mõtles, et mina ennast hulks tahan seada.

„Noh, Andres,“ ütles tema, „jätä õige niifugused tembutamised; see ei maksa ennast narriks seada.“

Ka jeda weel!

„Herra,“ ütlesin ma ennast politsei ametniku poole pöörates, niifugusel toonil, nagu „päätegelane“ kurbliku näitemängu wiimases järgus, „kui ialgi kõige imelikumate segaduste ja eksituste läbi üks ilma süüita inimene kohtust on taewa poole tõendawa ülekohusega surma nuhtluse alla mõistetud —“ mina ei olnud oma suurt lauset weel mitte lõpetada saanud, kui meie sõiduriist juba politsei wõlwitud wärawast sisse sõitis.

Terwe trobikond politseimehi wõttis meid laternatest walgustatud õues wasta, ja neist ümber piiratud talitati mind majasse, ühte tuppa, kus heledad lambituled põlesiwad.

Mind hakati läbi katsuma; parukas wõeti mul pääst, walik-habe palgest, luuprillid mina päält — iga asja juures, mis minu ehamund-rist awalituks sai, kõlas wõidurõõmuline „aha!“ ja „oho!“ ringi minu ümber.

„Herrad“, ütlesin mina, „awalitud herrad — ma tunnen, kuidas petlikud lood minu wastu tunnistawad — aga —“

„Sina pead oma suu, kuna sinult küsitakse!“ käratas politsei wahtmeister minu pääle. Siis hakati minu taskuid läbi sorima.

„Mis asi see siis on? ah?“ hüüdis üks garadowi, kes oma käe minu tuue taskusse oli pistnud, ja hoidis ühte punase siidi-ninarätiku minu nina alla.

„See on minu ninarätik,“ kostsin mina. Üleüldine pilkamine näer wastas minu tõenduse pääle.

„Kas see wast ka sinu oma on?“ küüsis garadowi edasi, kuna ta minu pükside taskust minu rahapunga walgele tõi. Wiibimata wõeti pung lahti. Rumalal kombel olin mina hommiku kostust ära tulles mitu suuremat raha kaasa wõtnud, millest nüüd igauks minu pääle-kaebajaks muutus.

„Üks — kaks kolm kümne rublalist,“ ütles

garadawoi, raha laua pääle lügedes, „kaks wiie-
rublalist, üks — kaks — kolm rublalist ja siin
on weel — üks rubla kolmteistkümmend kopikat
peenikest raha.“

„Kust ja selle raha oled wõtnud, seda pead
ja tunnistama!“ kargas wahtmeister jälle minu
pääle.

„Jaofti oma päewateenistusest, jaofti on ta
minu enese pärast!“ wastasin mina.

„Jällegi kolmas üleüldine naeruhoo koosolejate
keskel. „Nagu näib, oled ja julitana õige tublid
„sehwti“ teinud,“ ütles wahtmeister.

„Kelle omad need wõtmed on?“ küsis wu-
kaw üürija ametnik edasi, minu maja ja toaukse
wõtmeid laua pääle pannes.

„Minu omad!“ wastasin mina kangekaelse
toredusega. Wahtmeister pööras end minu poole;
„noh, pane ja tähele“, ütles tema ähwardawa
manitsusega, „sinu puiklemitised hakkawad sulle
igawaks minema — kas ja hakkad küll warsti
tõtt rääkima?“

„Kõik ihu ja waimu jõuru wõtsin ma kottu
ja tahtsin ühe wiimse wägewa kõnega politsei-
mehi lepitada.“

„Herra wahtmeister ja Teie teised politseili-“

sed herrad“, algasin mina, — „fõrge aumpakkumise tundmisi oma südamis kandes Teie seisuse wasta, nende meeste wasta, kes enese pääle jeda rasket kohust on wõtnud, meie seltslikku ja kodanlikku elu kõige kuhju eest. —“

Sel filmapilgul liitati üks järsku lahti, üks garadowi tungis sisse, waatas mind üks filmapilt tunnistades pääst jalani ja hüüdis siis; „See troška on warastatud! Mina tunnen Gustaw Kantti wäga hästi, kes nr. 257 all sõidab — see siin on üks hoopis teine mees!“

Selle awalduse järel oli üleüldist liikumist kuulda; stiamaani ei olnud ifka weel õieti teada olnud, kelleks mind pidi peetama — müüd oli asi selge: mina olin päris hobuse-waras!

Ma oleksin maa sisse sulada tahtnud.

„Amulifud herrad“, hüüdsin mina paludes, „et see troška minu oma ei ole, pean ma ju tõeks tunnistama.“

Üleüldine „ahaa!“ teretas jeda minu esimest tunnistust.

„Wait!“ kamandas wahtmeister, „ta hakkab pihtima.“

„Mina — pihtima?“ tahtsin ma wasta waidlema hakata. Minu enese tunnistuse järele

pidin ma ju hobusewaras olema mul oli
õige häa õnn sel päeval!

„Iffa edasi“, uuris wahtmeister, „kelle oma
on see troška?“

Mina nimetasin tema peremehe nimega
„Kunas oled ja tema warastanud, ja kust?“

„Ma ei ole teda sugugi warastanud,“ hüüdis
sin ma äkilise pahandusega.

„Kunas ja selle troška oled warastanud?“
müristas wahtmeister.

„Ma ütlen weel üks kord, et ma teda ei
ole warastanud,“ mõirgasin mina wasta.

„Siis seleta, kust ja selle troška oled saa-
nud.“

„Mina olen tema palganud“, ütlesin mina.

Politsei ametnikud waatasiwad põlgliku pil-
kamisega minu otsa; „kui sellel mehiksel nii pal-
jugi oidu oleks, et ta mitte nii rumalasti ei
waletaks,“ nagu ütlesiwad nende põlglikud näod.

„Woi siis oled ja teda iffa palganud,“ kõ-
neles wahtmeister pilgates edasi; „ma mõtlesin
juba, et mõni teda julle on kinkinud. Mis tar-
wis oled ja teda siis palganud?“

„Niisama — teatuste korjamiseks“, wastasin
mina.

„Teatuste korjamiseks?“ küsis ta hirvitades edasi, „mis ametimees sina siis oled?“

„Mina olen kirjanik.“

Politseilised müksasivad teine teist; wahtmeister waatas püüd kõngutades minu otsa.

„Lugu läheb taga paremaks,“ ütles tema.

„Mis sina näituseks siis kirjutad?“

„Teiste asjade hulgas ka linuletusi“, vastasin mina.

Wahtmeister tõusis üles; niisugust lugu ei olnud temale wiist weel mitte juhtunud ette tulema.

„Noh“, ütles ta, „igal kirjanikul on ometi oma nimi — selle pärast ütle kohe wälja, kudas sinu nimi on?“

Hirmus küsimus! Ma sain aru, et nüüd minu nimi igaweseks pidi; politsei raamatusse kirjutatud saama, minule põhjatuts häbits. Mina ei lausunud midagi.

„Kudas sinu nimi on?“ pasundas wahtmeister.

„Wäga“, tähtsad põhjused sunnivad mind, seda küsimust wastamata jätta,“ kostsin mina.

Üleüldine „ahaa!“ kolas selle pääle arusaadawaks wastuseks. Wahtmeister läts wäga pahaseks.

„Seda ma usun“, mõirgas tema, „et see niisugusele linnule vastu meelt on ütelda, kes ta on! Aga nõnda ta meie käest ei pääse! Tooge meie aabits siia“, andis ta oma alamatele käsku.

„Mina palun, et troosta peremees ja Gustav siia kutsutakse,“ hüüdsin mina üsna meelt heites, „küll nemad siis minu tunnistuse tõeks teevad.“

„See saab homme hommiku sündima,“ andis wachtmeister otsuseks, „esiotsa waatame aga järele, kas meie seda linnukest siit aabitsast ei leia.“

Ta tegi ühe suure raamatu lahti, mis tema ette laua pääle oli pandud. See oli üks päewapiltide fogu, milles kõige tuttawamate kurjategijate päewapildid olivad.

„See on ju hirmus,“ ähtisin mina, „hirmus!“ „Jäta oma kõnekäänud,“ ütles kare wachtmeister, „ja ära moonuta nii palju oma nägu.“

Mina pidin lambitulesse waatama, ja terve tund aega otsiti minu nägu sellest hirmsast raamatust. Kõik politsei ametnikud pistiwad oma pääd kokku neid piltsid waadates.

„See ta ongi!“ kuuldi mitu korda, kui mõni arwas mind ära tundnud olevat, ja ehmatusega pidin ma tõeks arwama, et mul sellel ehk teise

kurjategijaga sarnasjult pidi olema. Viimaks aga
sai selgeks, et mind selles pildifogus tõesti ei
olnud.

„Homme laseme tema pildi üles võtta“
selle rõõmustava otsusega viidi mind ära, ja
ma pidin võtaks luku taga minema.

Kudas ma selle võ ära elasin, ei kujusta mina
mitte, sest seda ei ole mitte võimalik kujustada.

Oli, mis oli — teisel hommikul ilmusivad
hobuse peremees ja Gustav politsei päale, ja iga
pilg nende silmalt oli minu kohta üks teatus.

„Ma mõtlesin seda varsti,“ ütles trooska pere-
mees oma sõrmega liig arusaadavalt otseajise
päale näidates.

„Niisugust on vaja hullu majasse jaata,“
nrihes Gustav järele tiites.

Siiski tegivad nad ikka minu tunnistuse
tõeks. Politsei ei lastnud minu pilti enam kurja-
tegijate kogu tarvis üles võtta; ma sain oma
õiged riided kätte, ja lõune ajal olin ma jälle
oma korteris. Sääal oli minu esimene töö, et
ma woodisje heitsin ja nädali otja kapitobe
põdesin; siis reisisin ma nelja nädali päale
*** linnast ära, sest et mul niisugune tundmus
oli, nagu oleksivad ulitsatimidgi hirvitades

minu otja waadanud, ja sest et mul jubedus üle selja jookkis, kui üks ajaleht mulle silma puutus. Ja kui ma siis kõik kokku arvasin, mis ma sest päewast olin saanud, mis ma oma ametile olen ohwerdanud, siis sai mulle selgeks, mis ma ialgi enam ei wõinud Põhjamaa trahterisje minna, sest et ma jääln oma sõbra Ottoga oleksin kokku puutunud, kellega sõprus muidugi mõista katki oli, ja et ma ialgi enam Kasarmu uulitsast läbi ei tohtinud minna, sest et ma jääln ehk oma truutu Emmaga oleksin kokku juhtunud, keda ma, nagu iseenesestgi mõista atstawku jätsin, ja et ma oma kuulust rahwaelust wõetud romani ialgi ei kirjutanud, sest et ma, nagu ka iseenesest ju selgub, kahe = hobuse = tross = kade ja =woorimeeste pääle mõteldagi ei suutunud.



II.

Pahane neiu.

Eesti külajutufe, jutustanud

G. G. Luiga.

Esimene päättük.

Rõõmus päew ja pahane neiu.

Ütelgu mulle mõni, et ainult tuli Helmi punaste põskede juures süüdlane oli, ja mina tahan tõeks teha, et säääl koguni muu põhjus oli. Muidugi, kes tahaks jeda salata, ta pidi täna palju tulesse wahtima; täna oli palju keetmist ja küpsetamist; täna pidi peigmees esimest kord selle maja laua ääres sööma, ja see on ikka auu ja rõõmu päew ühele majale, olgu küll, et ta sagedasti mõnele mehele õnnetufe haatuseks on. Kui sagedasti tuleb sõna „peigmees“ üle inimeste huulte, ilma et keegi suuremat sest tähele paneks, aga ütelge jeda õrnale mõrsjale, siis näete, ku-

das tema paled kuumama lööwad, kuidas ta filmad kõrwale pöörab ja nii pea kui võimalik teie seas minema lippab ning ennaft hää meelega üffikus kambriis peidab; mis ta jääb teeb, seda ei wõi ma lugejale mitte seletada, sest et seda ialgi ühe sureliku film näha ei saa, seda õrna mõrsja saladust. — Aga mitte Helmi ei olnud mõrsja ega olnud tema see, kes täna seks pidi saama, waid tema kasuõde Liisa. — Helmi wanemad oliwad ammu surnud; ema wend, kes tema eestkostja oli, wõttis teda 14 aasta wanuses enese juurde, kus ta nüüd juba wiiendat aastat oli. Koguni laita tema elu just ei wõinud, ja kui kasuomal enesel isegi Helmist 3 aastat wanem tütar ei oleks olnud, siis oleks neiu enda koguni õnneliku tundnud olema, aga nüüd tegi see sagedasti tema südamele haiget, kui ta nägi, kuidas Liisad alati üle liiga hellitati ning hoiti, kuna temaga põlglikumalt ümber käidi. Harwa tuli seda ette, et tema Liisaga ühes talgusele ehk kuhugile pidule wõis minna; ja juhtus mõni noor mees talusse tulema, siis oli Helmil ikka kõõgis ehk õues nii palju talitada, et ta tупpa ei wõinud minna, kus Liisa wõõraga magusat juttu puhus.

Lugeja on ikka harjunud lugema, et oma tütar inetu ja kasutuütar ilus on, aga õnnetuseks ei olnud lugu siin mitte nõnda, waid kui neiud ialgi kõrwu juhtusiwad seisma, siis oliwad Helmi wäheldased silmad ikka maa poole pööratud ning kurblikust jumeist, mis tema palgedel seisis, ei wõinud just ütelda, et ta tema nägu ilusamaks ehk armsamaks oleks teinud. Viisa aga, kui ta oma naerulise näo ja suurte silmadega mõne noore mehe otja waatas, siis teadis ta, et see juba oma une rahu oli kaotanud. Nõnda tuli siis, et palju noori mehi Viisa pärast Sammalmäel käis; neid oli rikkaid ja wäeseid, tarku ja rumalaid, kõik oliwad neiu ilust wainustatud, ajasiwad temaga hää meelega juttu ja Peeper ning Kadri — Viisa isa ja ema — nad wõtsiwad iga ühte lahkesti wasta ja föötsiwad teda kookidega — aga kookide imekspanemiseks ei olnud weel keegi neist Viisad oma kodu wiinud. Keegi ei tea täna päewani, kas neiu neid wastu ei wõtnud, wõi ei otsinud nad wastawõtmist.

Helmi nägi seda kõik, ja ehk ta küll ka enesele mõnd waba tundi oleks igatsenud, kus mõne hää tutwaga juttu oleks wõinud puhuda, siisgi ei kurtawastanud ta selle üle liiga.

Uga tänawu kewade oli Sammalmäelt kolm wersta eemal olewasse Jõeharu talusse uus peremees tulnud ning warstigi Sammalmäel wõõrsil käima hakanud. Helmi ei teadnud isegi, kust see tuli, et ta iga kord paha tuju sisse langes, kui Willem jälle nende poole tuli, ja mida sagedamast noor mees hakkas käima, seda wähem lahkus neiu paha tuju. Päälegi nüüd, kus Willem pidi „kõsja jooma“ tulema, ei teadnud ta, mis oma pahandusega teha. Kõõgis oliwad kanad igal pool risuks ees, ja kirjul kassil oli ka see halb harjutus just pliidi pääl magada, ehk ta küll teadis, et Helmi teda silma otsas ei jallinud. Koer haukus mõisa suurt Musti nii karedasti, et neiu hää meelega kõrwad kinni oleks toppinud, ja kui ta uft kinni wiskas, siis langefiwad tuletukid pliidi suu ette maha. Ning mis kõige pahem — kõige selle pahanduse ja käre sees mõtles ta ometi selle kõne pääle, mis ta eila Liisa suust kuulnud. Üks tuttau oli tema juurde tulnud ja temaga kõnelema hakanud:

„Kas on tõsi, et Sa Jõeharu Willemile tahta minna?“

„Jah, ma pean küll minema,“ kostis Liisa, „olen senini küllalt oodanud — kust sa neid pa-

remaidgi saad? Meie aegjed noored mehed on puha hukka läinud! Mõni muidu üsna tark ja mõistlik mees, aga naese-wõtmise pääle ta sugugi ei mõtle!”

„Noh, Willemit ei wõi ka koguni laita,“ wiskas teine wabele.

„Jah, suur talukoht on tal küll, olla puhas ära makstud — aga natuke kare mees ta on, ma arwan, temaga saab mul ejiotsja tegemist olema, sest see on rumal mõte, kui keegi arwab, et mina mehe pilli järele tantsima hakkän.“

Helmi oli ikka arwanud, et mõrsja alandliku auustamisega oma peigmehe pääle pidi mõtlema ja waatama, aga kui lugu nii oli, nagu ta ise oma kõrwaga kuulnud, siis mõtles ta, et Willem küll kõige wähematgi õnne leida ei wõi, ja selle mõtte juures kippus piisar wägiji tema silma tulema. Aga, mõtles ta edasi, see karistus oli ka Willemile paras: mis ta siis ikka nii toredasti mööda käis ja kõige selle poole aasta sees kord waewaks ei wõtnud waeje lapse pääle waadatagi, kõnelemisest weel hää sõna! — Üksigi inimene ei wõi naesterahwa südant täiesti mõista, ja luuletajale on ta sagedasti niisamasugune saladus, kui teistele surelikkudele. Nõnda oli küll

Helmi südamesse üürisefeks kahju-rõõm tekkimud, aga warsti tegi see jälle haledale kaastundmu-
sele maad.

Liisa oli täna peaaegu lõuneni maganud, ema ütles, et las' ta magada, kes teab, mil ta õhtu jälle magama saab! Kui ta üles tuli, siis sõi ta kõige suurema isuga kõhu täis ja hakkas ennast riidesse seadma, ja kui ta ligi õhtut sellega walmis sai, siis istus ta rahulikult tooli pääle ning jäi ootama, sest Willem pidi warsti tulema.

Niisugune on ka mõni mõrsja! mõtles Helmi waluga, ja pisarad täitsiwad tema silma. Sme, et ta praadi ära ei põletanud ning et jaiad panni põhja ei olnud kõrwenud! Nüüd — päike weeres paras jagu loode, ette kõnelnud aeg, mil Willem pidi tulema — ta oli oma talitusega walmis ning läks natuke jahutama. Ta läks ka-
fikusse, kust tee läbi käis, mida mööda Willem pidi tulema. Säääl langes ta korraga walusalt nuttes rohu pääle ning muutus üisna waljusti. Ja ta palus Jumalat, et ta Willemit ennem jorra laseks ja mitte Liisa meheks saada; aga jäääl kõrkus ta isegi oma sarnase palwe eest.

Kas Jumal ka niisuguseid palweid kuuleb?

Teine päätükk.

Tulemata kojilane ja ootamata wõõras.

Helmi sai wanfri mürina läbi üles kohutatud; ta waatas üles, ja otse kui wälk lõi tema südamest läbi, kui ta Willemi wanfrit teed mööda ligemale nägi wurawat. Aga — aga — mis see siis oli? Kas tema nutused filmad õieti ei seletanud? Wanfris ei istunud mitte Willem, waid tema pois. Mis oli sündinud? küsis Helmi iseeneselt, ja tema süda pekis waljusti. Nutusti jooksis ta läbi põõsaste kodu poole ja ei pannud tähele, et tema rätik ühe puu oksa külge lipendama jäi. Kui ta õue jõudis, pidas pois toa lähel hobuse finni ja kõneles isa- ja emaga.

„Eila õhtu tuli teine hilja koju,“ kõneles pois, „ütles enda wäga wäsinud olevat, täna hommiku ei tulnud ka üles, tahtis ennaft hästi wälja magada, aga hakkas lõune poole ikka rohkem kaebama, müüd on häda õieti suur, pidin tohtri järele sõitma ja mööda minnes teile ütlemä tulema, et teda ilma asjata ei ootaks.“

Helmi seisib nagu sammast ning ei wõinud ennaft liigutadaagi. Kui jõledasti oli ta palunud!

Ja kui Jumal seda wiimaks täidab?

Rutuga oli isa poisile klaasi wiina toonud, mis see ära jõi ning jälle wälja sõitis, et tohter aegsasti haige juurde saaks.

Helmi pää oli segane; ta astus tuppa, kus ta ennaft sängi ääre pääle lastis.

„Willem ei saa täna tulla, ta on tõbijeks jäänud,“ ütles ema Liisale lühedalt.

Ei midagi kartlikult ehmatusest, ei midagi kurbtusest ei tulnud mõrvoja näol nähtawale, ainult pahanduse pilweke wilksus ilusal palgel.

„Kõik meie tänane talitus on asjata; praed ja saiad on ära raisatud, ja kus minu hool ja mure!“

„Muud kahju ei ole sul siis midagi, kui praed ja saiad,“ ütles Helmi wahela. Ta oli täna koguni wihane oma kasuõe pääle. „Kohnad ei tulnud ju sinu taskust, on isa ja ema wara, ja sa ehid ennaft ju hää meelega, sellega ei ole sa midagi waewa näinud.“

Liisa naeris wihafelt.

„Sinu südamekene on küll kadestust täis,“ ütles ta teotawalt, et üksigi noor mees ialgi ka sinu järele ei ole küsinud. Meie oleme ju näinud küll, kuidas sa mõni kord otse Willemi juurde oleks tahtnud jooksta — aga see ei awita!“

„Noh, ja ei wõi ka just kiita, et ta sul käes on,“ wiskas Helmi pahaselt wahela.

Sääl wõeti üks lahti, ning ilus sirge mees ilmus läwel, kes mõnusa mehise häälega „tere õhtust“ ütles.

„Waata imet, keda ka näha on!“ hüüdis Liisa. Tema hääel kõlas nii armsalt ja lahkest, nagu ei oleks seesama keel ialgi kibedaid sõnu teisele kaela saatnud. Ta läks noorele mehele wasta, pakkus temale oma kätt, mida see tublisti raputas.

Siis wiis ta teda taha kambri.

Noor mees oli jäält ligidalt talu peremehe poeg, kes neli aastat tagasi kroonu pääle oli läinud, senini kroonu koolis olnud, nüüd ohwitseriks saanud, kus ta siis kahets nädaliks kodu tulnud.

Kodu oli weel paar wersta maad, selle pärast ei jätnud Peeter enne järele kui wõõras — Tõnu Tuurplaks — õõsiks Sammalmäele lubas jääda ning hobuse talli wiia.

Natukesel aja pärast tuli Liisa jälle kööki ning ütles: „See oli ometi õnn, et Willem tulemata jäi, kõik meie sõõgid on alles, 'pole enam teist kord tarwis teha. Külap ja niid näed, mis weel tuleb,“ tüdruk raputas juureli-

selt pääd, „neli aastat tagasi, siis armastas ta mind nagu kaks rööskta piima — aga see kord ei lastnud ma teda enese lõhnalegi, oli wilets karjapois, kes omast kreiskooli = teadusest midagi suurt lootis. Ta kõige waejema peremehe poeg meie wallas oleks nüüd tohtinud minu pääle mõtelda,“ Siis raputas ennast, nagu oleks temast juba selle mõtte juures wärin üle käinud, „aga nüüd, noh nüüd on teine lugu. Asi on otse nii, nagu juttudes ette tuleb: mees tahab waewa näha ja teenida, et ta oma armuõese wääriliseks wõiks saada. Ta on nüüd ohwitser, wõib kergesti kindraliks saada, ja kindrali prouad käiwad, nagu ma kuulnud olen, säälsamadel pidudel, kus keisri proua. Waata, ma ei ole asjata oodanud ja ütelnud, et minu õnn ikka ees õitseb. Kui ma siis mõne luuletajaga kokku saan, siis tahan ma temale kõige selle loo ära rääkida ja tema peab sellest weel ihe ilusa jutu kirjutama. Pane aga praad taldriku pääle, küll ma ise laua pääle kannan.“

Üksigi inimene ei lähe lootustega nii jõledusse, kui laisk tüdruk, kes, mida ta päew päewast rohkem wanaduse poole hakkab astuma, ikka seda kindlamini loodab, et mõni mees kui

lunastaja tuleb, teda kõigest pahandusest päästab ja lille=teele tallutab. Onnaks ei lähe niisuguste laiskade lootused palju täide.

Ja Liisa kandis jõogid, mida Helmi taldrikute pääle walmis seadnud, tuppa ja pani laua pääle. Minult ija istus ühes Tõnuga jõogi=lauale, sest, ehk küll haritud inimeste seas kombeks on, et wõõrad enne jõöma ei hakka, kui pere=naene, siisgi tahawad Gesti perenaesed oma wõõraste wasta iseäraliist auupakkumiist jelle läbi üles näidata, et nad jõogi=ajal ainult karmad talitama on ja pärast oma kõhtu sellega rahule sunniwad, mis üle on jäänud. Mina omalt poolt ei muretse küll jelle üle, et perenaene wahest jõömata jääb, ei! jelle eest kannawad nad hoolt küllalt, aga mulle maitseb jõök ikka nii mitu kord paremini, kui mitu wiisakat naeste=rahwast minuga ühes lauas istuwad. Minult meeste seas jõömine ja ilma tahtita kontsert on faks asja, mis ei meeldi.

Liisa seisis ka laua ligi ja oli nüüd ime wirt talitamas: waewalt jõudis Tõnu taldriku tühjaks teha, kui ta jälle karmesti täidetud sai, ja ma arwan, kui ta oma juu natukeseks lahti

oleks unustanud, Liisa ei oleks sünnagi midagi
siisje panemata jätnud.

Ohwitseri-koolis olles ei olnud Tõnu ük-
sinda walju häälega komandeerima õppinud, waid
ka naesterahwale magusa häälega meelituse-
õnu ütleva; ta ei mõistnud mitte üksi marsjida
ja wehkleda, waid ka ilusasti kummardada, ja
käele suud anda; ta ei osanud mitte üksi püssi
lasta, waid ta oskas ka filmadega otse naeste-
rahwa südamesse tabada. Liisa õrnemad tund-
mused olivad küll juba ammu ära murtud,
aga ometi pidi ta ennast kui õrn tütarlaps
näitama, kes mõni kord koguni punastadagi os-
kas, sest siin maksis noort meest wõita — ja
miks oli ta siis kolm aastat linnas koolis olnud,
kui ta seda kõik ei mõistnud?

Tõnu kõneles palju soldati elust ja olust
wõõrastest maadest ja rahwastest, ta wõis ilma
kartuseta kõneleda, sest ta teadis, et teised teda
usuvad ja neil meeldegi ei tule, et ka üks
ohwitser „nahka ajab.“

Kolmas päätükk.

Õnnis õhtu ja kade kuulaja.

Armas lõikusetu õhtu! Noore tüu kihwa-

kene ei jõudnud palju valgust anda — ei olnud seda ka tarvisgi, Tõnu nägi õue astudes muidugi et Liisa akna all wana puupingi pääl istus. Ta oli wälja tulnud, kuna noor mees weel isaga kõnelema jäi, nüüd oli ka see siin ja istus tema kõrwale. Mis pääle mõtlesiwad noored inimesed? Nende mõtted käisiwad neli aastat tagasi, kus nad jälle kahetesti siin pingi pääl oliwad istunud. Siis oli noore Tõnu südamant lõkendaw armu = leel ilusa Liisa wasta täitnud, neiu näitas ikka ka sedasama tundmust mehe wasta ning ühel ilusal lõikusekuu õhtul oli ta temale seda siin awaldanud, aga — neiu oli naerma hakanud. Kaske südamega oli noor mees siis kroonu-teenistusesse läinud, nüüd oliwad jest neli aastat mööda — aga kas võib üks mees niisugust häbistust ialgi unustada?

Kõwasti pressis Tõnu huuled ja hambad kokku.

„Ah, mul oli igaw Teie järele oodata, kui Teie ära olite läinud!“ ohkas Liisa, ning tema hääles pidi dieti palju tundmust olema.

„Aga seda rõõmsam on jällenägemise tund,“ ütles Tõnu.

„Ma ei mõista ütelda, kui wäga rõõmus ma olen, et Teie tulite!“

„Siis saagu nüüd armu-wõlg tasutud.“
Nende huuled leidfiwad üksteist, ja nad istu-
fiwad weel kaua õnnelikult üksteise ümbert kinni
hoides.

Uga teisel pool seina, toas surus Helmi
oma suud päitfi kotti wasta ja nuttis kibedasti.
Ta ei olnud uudishimulikum kui teisedgi naeste-
rahwad, üsna kogemata oli ta läbi akna seda
näinud, ja nüüd ei nutnud ta mitte kadeduse
pärast oma kasuõe wasta, waid pahanduse pä-
rast. Tah ta oli wihane selle üle, kes nii jul-
gesti teise õigusi ja oma kohuseid jalgadega
tallas, kes ise teise mõrõja oli, aga — — —

Tal oli südamest hale meel Willemi üle,
kui hää, armas mees ta oli ja ühe niisugusega
nagu Liisa tahtis ta ennast siduda!

Reljas päättüft.

Pahane mees ja röömus neiu.

Meie targal ajal on kõik ilm telegraphwi-
traatidega nagu ämbliku-wõrkudega ümber wee-
tud, et meie filmapilgul teada wõime, mis teisel
pool maakera sünnib. Küladest ei ole koduse
elu tarwis küll traatijid sõnumite saatjaks, ometi

käib ka siin kõik kiiresti nagu auru jõuga, ning kui täna õhtu üks neitsi ühele mehele suud annab, siis wadistawad seist homme juba kõik warblased kiila katustel.

Igale inimesele on suu pääle kauba kingitud, mis tal siis wiga temal käia lasta, päälegi kus ta teda muudugi ikka söötma peab, jääb oleks rumalus, teda laisklema panna; ei lase ta orjata.

Kas Willem teadis, mis tema mõrsja seni tegi, kui tema haige-woodis oli?

Ma ei wõi lugejale seda tõendada, aga ime-lugu oleks olnud, kui ta ei oleks teadnud. Digi kaks nädalit oliwad juba mööda läinud, Tõnu käis iga päew Sammalmäel, kus Liisa pühapäewa = riides teda ootas, wasta wõttis, söötis ja jootis.

Sammalmäe Peeter oli suure lina = talgu teinud, terve walla tüdrukud oliwad kokku kutsutud, selle pärast oli ka suur lina = nurm aegjasti ära kikkunud ja noored inimesed lastsiwad labajala waltsi löötsapilli ürgamisel.

Kurwa näoga küll keegi talguliste seas ei olnud, aga kõige rõõmsam ja õnnelikum oli ometi tulewane kindrali = proua, Liisa. Kui ta

omas förditud kleidis sirge kroonu = mehe käte wahel üle toa hüpates teiste pääle waatas, siis oli, nagu tahaks ta ütelda: „Hoidke eest, kui mina tulen.“ Aga kes oli see pikk, pahase näoga mees teiste seas? Juba tükk aega seisis ta pimedas, kust teda näha ei wõidud, aga kust ta ise terawasti Diisa tembutamist tähele pani. Kui tüdruk tantšimist lõpetas ja Tõnuga muru pääl olewa juure kiwi pääle maha istus, siis astus ta teiste seast tema ette ja kutsus teda tantšima.

„Ah ma olen juba väga wäsinud!“ ütles Diisa wasta meelt.

„Siis tule, jalutame natuke maad ühes,“ ütles mees.

„Sul on ju tee ja maa tuttav, ega sa ka ükšinda ära ei eksi, mina ei lähe talguliste seast ära,“ kostis Diisa.

Mitte üht sõna ei lausunud mees enam; ta pööras tüdrukule selja ja läks pimedasse teiste taha. Aga tema rinnas kohas ja mäsfas. Üksgi mees ei leina armukesse järcele, kes teda petnud, waid ta wihastab, et ta nii rumal on olnud ja ennast ühest naesterahwast petta lastnud. Willemist oli kaugel see mõte, kannatlikult

oodata ja paluda, kuni Viisa teda uuesti kuuleb; ei, tema tahtis näidata, et ta temast midagi lugu ei pea. Käratsejate ja tantšijate selja taga läks Helmi koja poolt mäele. Teda nähes tuli üks nõuu, üks mõte Willemi päha, mida ta sedamaid täita tahtis. Ta läks temale wasta ning wõttis teretades neiu kätte oma pihku.

„Willem ka siin!“ hüüdis neiu ehmatades.

„Meie kuulsime, et sa haige oled.“

„Olin haige, aga olen jälle terweks saanud,“ ütles mees.

„Wäga kahju, et sa just sel ajal haigeks jäid!“ ütles neiu taha.

„Kes teab, ehk oli häa,“ kostis mees terget, „kas sul on natuke aega, minuga kuni kaasikuni jalutada?“

„Dösel ei ole ju majas midagi teha, siis on igal ühel oma aeg.“

Tantšijate kära ja pillimäng jäiwad nende selja taha, nad oliwad juba tüki maad edasi läinud, kumbgi ei olnud sõna lausunud. Willem ei olnud kõne = kunstnik, selle pärast ei teadnud ta kusgilt kohast pääle hakata.

„Helmi,“ ütles ta wimmaks, „kas sa oled juba ialgi mõnele mehele lubanud naeseks minna?“

Kas on ühtegi tütarlast, keda niisugune küsimine ei punasta, päälegi, kui seda üks noor mees küsib?

Neiu jäi kartlikuks ning tahtis seisma jääda.

„Ära pahanda minu küsimise üle, ma ei küsi ilma asjata. Sa võid ka julgesti kosta, ma annan, et ma seft kellelegi muule sõna ei lausu. Ütle, kas oled?“

„Ei ole,“ kostis neitsi tasase häälega.

„Sa kas ialgi ei ole üksgi meesterahwas iseäranis sinu meele järele olnud, mõtle järele, kas ei ialgi?“

„Lapsepõlves, kuus aastat tagasi, kui veel mu wanemad elasiwad. —“

„Koh?“

„Siis läksime kord tädi poole wõdraks. Sääal oli nende üleaedse poeg, kelm pois, ta andis mulle suud, aga ma wihastasin selle üle ja andsin temale käega põste wasta, et mul eneselgi walus hakkas. Pärast aga nutsin ma, et ma teda nii kibedasti löin, tema suu andmine ei olnud ju walus ühtegi. Pärast ei ole ma seda poisji ialgi näinud.“

„Aga mina tean temast,“ ütles Willem ja kõneles edasi:

„Ta mõtles veel mitu päewa sinu pääle, kuid noorus unustab kergesti. Ta läks ilma hõõse, käis siin ja jääl, sai oma peremeheks, hakkas sinu onutiitart enesele naeseks tahtma, aga jäi otse jessel päewal haigeks, mil ta „kõrja jooma“ pidi minema. Seni, kuni ta põdes, jooksis tema mõrvoja ühe noore ohwitseri järele, ja sellega on kõik see asi lõpetatud. Aga nüüd seisab see mees jälle sinu ees, ning tahab, et sina temale kaafaks tuleksid. Kas tuled, Helmi, kas tuled?“

Neiu wärihes, see oli kõik nii ootamata.

„Jah tulen,“ ütles ta taha ning wõttis mehe pakutud käe wasta. Siis hakkaswad nad wait olles tagasi minema. Täi aja pärast julges Helmi mehe poole üles waadata ning ütelda:

„Aga mis kõnelewad inimesed, kui nad kuulewad, et sa ühe waeße tüdrukku omaks wõtad.“

„Laf' nad kõneleda, mis nad tahawad,“ hüüdis Willem pahaselt, „ega nad minu suud ei kuluta!“ — Naeratades ütles ta jälle Helmi poole: „Ega ka sinagi koguni waene ei ole, sinu wanemate warandus on Beetri käes hoida.“

Chmatades jäi neiu seisima. Kas Willem

teda ainult selle pärast võttis, et ta salajas lootis, Helmi saab hääd wara ühes tooma?

„Ma ei taha sinu eest midagi salata“, ütles neiu natuke wärisewa häälega, „sest parem on, kui ma sind siinsamas kaotan, kui et sa pärast ütled: „Kus on ju kirsi ehk kast, mis sa mulle majasse oled toonud?“ ja ma pean häbiga silmad maha lööma ning ei wõi sulle midagi kosta. Nii palju, kui mina tean, ja ma tean selgesti, ei ole mul onu käest midagi nõuda, kui mis ta ehk armu poolest annab, aga seda ma ei looda ega tahagi.“

„Sa oled kuldane tüdruk!“ hüüdis Willem ning võttis mõlemate kätega neiu kae kinni. „Sa oled nii õiglane ja otse-kohene, nagu peab juust olema, sest see ühendus, mis waledega kokku sünnitatakse, laguneb warsti koost ära. Sga tüdruk, kui wana ta ka on, kinnitab ikka mehele, kes teda wõtta tahab, et ta enne weel ühtegi meest ei ole armastanud. See on küll nende rumalus; sest meie ajal ei jää niisugused asjad saladusse. Ja siis tehtakse enne sellest juttu, kui ja kui palju tüdruk kaasa saab, et mees ometi õnge peaks hammustama.“

„Ma teadsin isegi kõit, sina ei tundnud mi-

mus enam seda wallatut Willut ära, aga mina tundsin sind kohe, ja teadsin juba Beetri käest, kui palju sinul warandust loota on, ma tahtsin aga katjuda, kas ja wähest teiste tüdrukute kombel petmise läbi mehele ei taha saada, ja kui ja wähegi oleksid salgama hakanud, siis oleksin ma kind jätitud. Näeb mees, et mõrsja teda wäheha kui asja juures petab, siis wõib ta tema ustawuse üle õigusega kõige halvemini mõelda. — Aga ja ei pea oma otsekohest olekut mitte kahetsema, ja müüd, jää jumalaga, kuni homme hommikuni!”

Nad pigistasiwad üksteise kätt, ja Helmi läks; ei ühtegi juu-annet ei ühtegi armu-wannet, aga ometi oli neitsi rõõmus ja õnneline. Tantsijad talgulised ning kätatšewad noored mehed, nad ei olnud midagi Helmi meelest, ta ei näinudgi neid, tema siida wiibis selle tõsi mehe juures, kes waitsesti koju poole läks. Ah, Willem ei olnud neiu kujust küll tulijelt täidetud, mis teda fõrd taewa rõõmu hõiskamisesse oleks kiskunud ja üürise aja pärast jälle kõige suuremale piinale saatnud; tema rinda täitis tundmus, mis palju ülem on, kui rõõm, ja see on magus rahu. Kui Helmi juba teki all oli ja filmad kiini

pigistas, siis tegi ta südame põhjast palwet tae-
wa Isa poole, kes Willemi õigel ajal tõbisets
ning kurvats, aga ka terweks oli teinud. Küll
kippus korra kurbtus ja kahklus tema südamesse,
et Willem teda mitte armastuse pärast ei võta,
waid ainult nagu kogemata juhtumisest, aga
ainult silmapilguks kestis see mõte. Mis sest?
Tal oli müüd juba kalli mehe eest hoolt kanda,
oli luba teda armastada, ja tema süda oli rikas
küllalt ning wõis omast armu rohkest ilma
lõppemata anda, kui ta ka selle eest tasumist ei
oleks leidnud!

Viies päätükk.

Wana wõlg.

Talgulised oliwad lahkunud, täieline öö-rahuhingas üle Sammalmäe, täiskuu andis heledat walguft. — Du ei olnud weel koguni tühi, kaks inimest seisiwad jääl: Tõnu ja Liisa.

„Müüd peame jäädawalt lahkuma“, ütles Tõnu, „homme sõidan ma ära, ja meie ei saa enam kokku.“

„Aga sa tuled ometi jälle tagasi?“

„Ei tule enam!“ see kostus oli lühike ja külm.

„Kas mäletad, mis ja neli aastat tagasi siin-
samas kohas lubasid?”

„Jah, ma mäletan ka, mis sina kostsid.“

„Aga nüüd, Tõnu, tahan ma kõigest südamest!”

„Soo, see on väga häa, siis oleme tasa. See-
ford tahtsin mina, aga sina ei tahtnud, nüüd
tahad sina, aga mina mitte. Sa võid nüüd
näha, et kõik mehed põlgamise väärt ei ole,
keda ja kord oma uhkuses enesest ära oled lüka-
nud, ja andku Jumal, et sa seda veel mõni kord
võiksid tunda, et sa kord ka ise seda karikat võiks
maitsta, mis ja teistele nii sagedasti pakkusid.“

Sellega pööras ta selja ning läks ilma hääd
ööd soovimata oma teed. Liisa jäi aga juh-
milt seisma.

Iga teine naesterahvas oleks siin nutuga oma
südaant kergitanud, aga temal seda ei olnud. Jah,
ta oli koguni uhke selle pääle ning kiitles seda
oma mehise meele märgiks, et ta nii ja nii mitu
aastat enam nutnud ei ole. Ta ei teadnud ise-
gi, kui halwa tunnistust ta sellega enesest andis,
sest põhjani rifutud naesterahwa süda ei tea,
mis filmapijarad on. Ja kui ta kord vihasest
südamest peaks nutma, siis ei ole see pisar mitte

nagu hiilgaw kaste, mis lillekest karastab, waid ta on nagu higi-tilk kiwi küljes külmal sügisesel ajal.

Kuues päätükk.

Läks püwi püüdma, kaotas kana.

Teisel hommikul tahtis Liisa kõik pahandust wälja magada, mispärast ta sügugi ei kuulnud, et Willem juba wara sinna tuli.

Isa ja ema oliwad kimbus, kui nad teda nägiwad tulewat, sest nad arwasiwad, et ta nüüd Liisa järele tuleb ja et nad öösiest sündmusest midagi ei teadnud, siis meelitasiwad nemadgi ennast selle lootusega, et nende tütar kord kindrali prouaks „ennast teenib“. Selle pärast oli nende imekspanemine ja rõõm suur, kui nad kuulsiwad, et Willem — Helmi omale kaasaks joowis. Neil oli küll kahju hääd tüdrukut kaotada, kes neid ilma palgata nii ustawalt teenis — aga sel kombel saiwad nad Willemist kõige kergem lahti, ja nad lubasiwad. Siis ärkas ka Liisa, kes ahju taga wäikeses kambrikeses magas. Mis sest, arwas ta, et Tõnu ära läks, tal oli ju Willem weel!

Ta pani ennast warsti riidesse — jääl tuli ema siise ning kuulutas talle uudist. Wiha wõttis tema sees wõimust, aga ta sundis ennast ometi wagusaks ning astus wälja. Wasta meelt wõttis Willem tema pakutud käe wasta.

„Sa oled nalja teinud,“ püüdis Liisa naeratahes ütelda, „sa olla Helmid kosinud.“

„See on tõsi, mitte nali,“ kostis Willem ja waatas wihaselt tüdrukku otsa, kes häbemata küllalt oli, temale täiesti silma waatama.

„Heldeke, wõi nii kerglased on mehed!“ hüüdis Liisa; „enesel on mõrsja ja kosib teise.“

„Häbene natuke“, ütles Willem põlates, „wõi pean ma sulle suu siise ütleva, mis sa õieti wäärt oled!“

Liisa püüdis oma wihast nägu kurblikuks muuta ja ütles: „Mis olen ma siis teinud? Eile kõnelesin natuke noore põlwe sõbraga, aga ma saatsin teda ka warsti minema, ja ta ei tule ial enam siia.“

Willem pööras temale selga.

Armastus ei ole mitte leek, mis põlab ja kustub, ta ei ole ka õis, mis õitseb ja närtsub, waid ta on taim, mis istutatud ja kaswatatud

peab saama, siis kasvab ta puuks ning kannab õisi ja vilja. On ta aga haltva maa sisse saanud, siis jääb ta fiduraks ning närtsib, nagu ka sa- geda ümberistutamise läbi tema juured ära ri- futud võivad saada, et ta kuiwab.

Willem ja Helmi elasivad õnnelikult. Mitte ilusate meelitavate sõnade andmine, ega juuga armastuse-wandumine, ei tee inimeste elu õnne- likuks, vaid et armastaja ise ennaft unustades oma kohust, mis ta enese pääle on võtnud, kõige hoole- ja ustavusega püüab täita.

Siisa ei ole enam kofilasi tagasi saatnud, sest et kedagi enam ei tulnud. Ta lootis enne küll kindrali saada, aga nüüd oleks ka liht soldatiga rahu, kui seda kufagilt saaks. Selle juures kae- bab ta ikka meeste fergmeele üle ja ütleb, et neid keegi ei tohi uskuda.

Aga meie teame juba, mis sest mõelda ja nüüd: Hääd päewa, armas lugeja!



Bind 30 kop.

g. P. 201